

N:O 2/2020 SUOMEN KÄÄNTÄJIEN JA TULKKIEN LIITTO

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

- Mikael Agricola -palkinto 2020
- J.A. Hollon palkinto 2020
- Tiedon helmi 2020
- Tulkkausta koronan aikaan
- Kirjallisuuden käännöspalkkiot

Etänä vaan ei etäällä

Sirpa Alkunen

Kevät on ollut meille kaikille todella erikoinen. Työtilanteessa koronaviruksen rajoitukset ovat kääntäjillä ja tulkeilla näkyneet hyvin vaihtelevasti. Joillakin lakkasivat työt kuin seinään heti rajoitusten tultua, toisilla asiakkaiden yhteydenotot ovat harventuneet vähitellen. Osa on jatkanut töitä ainakin toistaiseksi tavalliseen tapaan, mutta muutokset näkyvät yksityiselämässä. Meidän kaikkien on täytynyt sopeutua tavallisesta arjesta poikkeaviin järjestelyihin.

Liitossa taustatoimintona jatkunut koko ajan vain hieman poikkeuksellisin järjestelyin. Etäpalaverissa ja -kokouksissa on edelleen ajettu kääntäjien ja tulkkien etuja ja tehty päätöksiä liiton asioissa. Konkreettisenä osoituksena tästä on esimerkiksi varhaistettu ja laajennettu Kopiosto-haku, jonka toivomme pieneltä osaltaan auttavan myös tässä yllättävässä tilanteessa ehdinkoon ajautuneita jäseniämme. Haku on paraikaa meneillään, ja ilmoitus löytyy sivulta 13. Myös webinaareja on järjestetty edelleen tarpeen mukaan.

Keväisin sankka joukko kirjallisuuden kääntäjiä on yleensä kokoontunut juhlimaan Mikael Agricola -palkinnon ja J. A. Hollon palkinnon julistamista. Tapahtuma on ollut kuin eräänlainen kevätjuhla. Tänä vuonna ei tilanteen takia voitu kokoontua fyysisesti, joten järjestimme monenlaista sisältöä palkintojen tiimoilta ja annoimme Facebookissa kaikille kiinnostuneille mahdollisuuden esittää onnitelunsa palkituille. Tässä lehdessä on myös perinteiseen tapaan palkittujen haastattelut. Onnitelut vielä tässäkin **Helene Bützowille** ja **Lotta Toivaselle** sekä kiitos kaikille virtuaalijuhlintaan osallistuneille!

Käännösalan tutkijoita ja opettajia sekä käytännön ammattilaisia yhdistävä Kääntämisen ja tulkkausten tutkimuksen symposiumi (KäTu) jäi tänä vuonna myös valitettavasti väliin, mutta suunnitelmat ensi vuoden varalle on jo käynnistetty. Symposiumissa yleensä jaettava Tiedon helmi -palkinto kuitenkin jaettiin, ja myös tämän tärkeän kunnianosoituksen saajaa haastatellaan toisaalla tässä lehdessä. Onnea **Tytti Suojaselle!**

Palkinnot tuovat osaltaan hieman näkyvyyttä alallemme eri julkaisuissa. Lisäksi kesän ajaksi on taas tarkoitus tehostaa somekampanjaamme, josta kerrotaan lisää sivulla 31. Kun vastaasi tulee oivallisia käännöksiä tai tulkkauksia, niin muistathan kehua kollegaa näkyvästi käyttämällä aihetunnisteita **#kääntäjänäkyväksi** ja **#tykkäystulkille**. Näin voimme lisätä alamme tunnettua omissa vaikutuspiirissämme ja nostaa esiin myös tekijöitä, joita ei muutoin välttämättä nimeltä missään mainita.

Liitossa siis toimitaan koko ajan alamme ja jäsentemme hyväksi. Jos mieleesi tulee lisää tapoja tukea jäsentemme työkyvyn ylläpitämistä, niin ota toki yhteyttä toimistoon. Mietimme jatkuvasti tapoja olla jäsentemme käytettävissä mahdollisimman mielekkäällä tavalla, vaikka emme voikaan nyt fyysisesti tavata toisiamme.

Toivotan kaikille mahdollisimman aurinkoisia kevätpäiviä ja keveämpiä huolia kesälle!

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.
puheenjohtaja@sktl.fi

På distans men inte distant

Sirpa Alkunen

Denna vår har varit verkligen märklig för oss alla. Översättarnas och tolkarnas arbete har på mycket varierande sätt påverkats av de begränsningar coronakrisen har medfört. För en del tog allt arbete abrupt slut så fort begränsningarna infördes, för andra har antalet uppdrag och förfrågningar minskat så småningom. En del har åtminstone hittills fortsatt jobba som vanligt, men förändringarna syns i privatlivet. Vi har alla tvingats anpassa oss till avvikande arrangemang i vardagen.

På förbundet har verksamheten hela tiden fortsatt i bakgrunden, bara med lite annorlunda arrangemang. På distansmöten och -träffar har vi fortsatt driva översättarnas och tolkarnas intressen, och beslutat om förbundets olika angelägenheter. Ett konkret exempel på detta är den tidigarelagda och utvidgade ansökningsrundan för Kopiosto-stipendier, som vi hoppas kan bidra till att underlätta läget åtminstone en smula för de medlemmar som har råkät i trängmål i den överraskande situationen. Ansökningstiden pågår som bäst och på sida 13 hittar du en annons om den. Vi har också arrangerat webbseminarier och fortsätter med dem enligt behov.

Vanligen har stora skaror litteraturoversättare samlats på våren för att fira offentliggörandet av Mikael Agricola-priset och J. A. Hollos pris. Evenemanget har fungerat som ett slags värfest. På grund av den rådande situationen kunde vi i år inte samlas fysiskt, så i stället arrangerade vi många olika typer av innehåll kring priserna och gav alla intresserade möjlighet att gratulera pristagarna på Facebook. I den här tidningen ingår på traditionellt sätt intervjuer med pristagarna. Jag vill än en gång gratulera **Helene Bützow** och **Lotta Toivanen**, och rikta ett tack till alla som deltog i de virtuella festligheterna!

I år inhiberas tyvärr KäTu-symposiet om forskning i översättning och tolkning, som årligen förenar forskare och lärare samt de som är praktiskt yrkesaktiva i översättningsbranschen, men planeringen av nästa års symposium har redan inletts. Priset Kunskapens pärla, som vanligen delas ut på symposiet, har emellertid delats ut också i år, och mottagaren av denna viktiga hedersbetygelse intervjuas också i denna tidning. Grattis till **Tytti Suojanen!**

Priserna bidrar också med att ge vår bransch en smula synlighet i olika publikationer. Under våren har vi för avsikt att åter effektivisera vår kampanj i de sociala medierna. Du kan läsa mer om saken på sida 31. Då du stöter på en ypperlig översättning eller tolkning hoppas jag du kommer ihåg att synligt berömma din kollega genom att använda hashtagarna **#kääntäjänäkyväksi** och **#tykkäystulkille**. På det sättet kan vi göra vår bransch bättre känd i vår egen inflytelsesfär och lyfta fram upphovsmän som annars inte nödvändigtvis ens nämns vid namn.

Förbundet agerar alltså hela tiden för vår bransch och våra medlemmars bästa. Ta gärna kontakt med kansliet om du kommer på flera sätt att stöda medlemmarnas arbetsförmåga. Vi funderar hela tiden på olika sätt att vara till förfogande för våra medlemmar, även om vi just nu inte kan träffas fysiskt.

Jag vill önska er alla soliga vardagar och en så bekymmerfri sommar som möjligt!

Skribenten är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.
puheenjohtaja@sktl.fi
Översättning: Mats Forsskåhl

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö. Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkausten alalla.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
Hietaniemenkatu 2, 4. kerros, 00100 Helsinki.
www.skctl.fi

ISSN 0356-4649

Julkaisija:Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry**Päätoimittaja:**Sirpa Alkunen
sirpa.alkunen@sktl.fi**Toimitussihteeri:**Maarit Laitinen,
maarit.laitinen@sktl.fi**Taitto:**

PPD Studio

Ulkoasu:More Business Services Oy,
www.morebiz24.com**Painopaikka:**

Painotalo Plus Digital, Lahti

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.**Toimituskunta:**Kristiina Antinijuntti, Juha Eskelinen, Jenni
Kavén, Hanna Pippuri, Annica Törmä ja
Mili Viita.

www.skctl.fi/liitto/kaantaja-oversattaren-lehti

Tilaukset:

tiedotus@skctl.fi

Ilmoitushinnat: www.skctl.fi**Tilauhinta 2020**Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)**Kannen kuva:**

© Maarit Laitinen

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista
kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

Liiton toimisto lomailee heinäkuun.

*Toivotamme kaikille
kannista kevättä ja
aurinkoisia kesäpäiviä!*

SKTL:n sääntömääräinen kevätkokous pidetään syyskuun loppuun mennessä 2020.

Tätä tukee toukokuun alussa voimaan tullut laki 290/2020.

Tarkempi aika ja paikka ilmoitetaan, kun ne ovat tiedossa.

www.sktl.fi

Tässä numerossa mm.:

- S. 5 Mikael Agricola -palkittu Helene Bützow
- S. 8 J. A. Hollo -palkittu Lotta Toivanen
- S. 11 Tiedon helmi -palkittu Tytti Suojanen
- S. 13 Kopiosto-apurahat haettavina 1.5.–31.5.2020
- S. 14 Kirjallisuuden käänköspalkkiot
- S. 17 VNK:n koronavirustauti- ja poikkeusolosanasto
- S. 18 Tulkkausta koronan aikaan
- S. 20 Villasukat jalkaan ja uraputki nousee
- S. 22 Verkostoituminen ja kollegiaalisuus työn tukena
- S. 24 Uudet mentoriparit aloittavat toukokuussa
- S. 26 I I kysymystä opettajalle ja tutkijalle: Esa Penttilä
- S. 27 Kääntäjä lukijana -haastattelussa Kirsti Era
- S. 29 Uusi korkeakouluharjoittelija Anna Beckers
- S. 30 Pro gradu: Käännösalan kielitarpeet Suomessa
- S. 31 SKTL:n kesäkampanja

TULEVAT TAPAHTUMAT

**SKTL:n Kopiosto-apurahat
haussa 1.–31.5.2020**

**Sopimus-
ja neuvottelukoulutus SKTL:n
jäsenille (etäkoulutus)
28.5.2020**

**Kansainvälinen
kääntäjienpäivä Helsingissä
30.9.2020**

**Suomalais-ruotsalainen
kääntäjäseminaari Turussa
24.–25.9.2020**

**Turun kirjamesut Turun
messukeskuksessa
2.–4.10.2020**

**Helsingin kirjamesut
Messukeskuksessa
22.–25.10.2020**

**Auktorisoitujen kääntäjien
koulutuspäivä Helsingissä
28.10.2020**

**Tampereen kirjamesut
Tampere-talossa
28.–29.11.2020**

I DETTA NUMMER

Bättre service för allmänheten
s. 19

Kopioisto

Av-kääntäjä, oletko jo tehnyt Kopioiston Av-tekijänoikeus-sopimuksen?

SKTL suosittelee kaikkia av-kääntäjiä allekirjoittamaan Av-tekijänoikeussopimuksen, jotta tekijänoikeusjärjestö Kopioisto voi jatkossa valvoa tehokkaammin av-tekijöiden etua. Näin myös varmistat, että saat sinulle kuuluvat korvaukset teostesi käytöstä esimerkiksi televisio-ohjelmien verkkotallennuspalveluissa tai televisio- ja radio-ohjelmien opetuskäytössä tai vaikkapa av-teoksia julkisesti esitettäessä.

Lue lisää verkkosivujemme uutisista:
www.sktml.fi

FIT:n maailmankongressi Kuubassa siirtyy vuodella eteenpäin

Kääntäjien, tulkkien ja terminologien maailmanjärjestö FIT:n XXII maailmankongressi siirtyy vuodella eteenpäin. Maailmankongressi oli tarkoitettu pidettäväksi joulukuussa 2020 Kuuban Varaderoossa, mutta uuden tiedon mukaan se järjestetään koronaviruspandemiasta johtuen vasta vuonna 2021. Uudet kongressipäivämäärät ilmoitetaan alkukesästä 2020. Maailmankongressin paikka pysyy samana.

Tiedoksi SKTL:n Kopioisto-apurahansaaajille: Jo vuonna 2019–2020 FIT:n maailmankongressia varten myönnetty SKTL:n Kopioisto-apurahat voi käyttää vuoden 2021 kongressiin. Uusia Kopioisto-apurahoja vuoden 2021 konferenssiin voi hakea syksyn 2020 ja kevään 2021 hauissa.

Maailmankongressin verkkosivut:
fitvaradero2020en.wordpress.com

MikaEL Vol. 13 (2020) nyt luettavissa SKTL:n sivuilla

MikaEL on SKTL:n sähköinen julkaisu, jonka artikkelit pohjautuvat vuosittaisessa Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumissa eli KäTussa pidettyihin esitelmiin ja työpajoihin ja esiteltyihin postereihin. Vertaisarvioitu open access -verkkójulkaisu on saanut nimensä Mikael Agricolan mukaan, ja se kunnioittaa näin osaltaan tämän laaja-alaisen humanistin, kielimiehen ja kääntäjän elämäntyötä. Monikielisenä artikkelikokoelma tavoittaa paitsi kansallisen, myös kansainvälisen tutkijayhteisön, ja sähköinen julkaisufoorumi takaa artikkeleiden helpon saavutettavuuden.

Juuri ilmestynyt **MikaEL13** sisältää seitsemän vertaisarvioitua artikkelia ja viisi katsaus- tai keskusteluartikkelia. Volyymien sisältö perustuu huhtikuussa 2019 Tampereen yliopistossa järjestetyssä XVII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumissa pidettyihin esityksiin. KäTu2019-symposiumin teemana oli Kääntämisen ja tulkkauksen tilat.

www.sktml.fi/liitto/seminarit/mikael-verkkójulkaisu

Sopimus- ja neuvottelukoulutus SKTL:n jäsenille torstaina 28.5.2020 klo 15.30–17.30

Kouluttaja:
SKTL:n lakimies, OTK Karola Baran

Järjestämme koulutuksen etäkoulutuksena. Osallistumista varten tarvitset toimivan verkkoyhteyden ja oman tietokoneen.

Ilmoittaudu viimeistään sunnuntaina 24.5.2020.

Koulutus on maksuton ja suunnattu SKTL:n jäsenille ja opiskelijajäsenille.

Lisätiedot:
www.sktml.fi/tapahtumakalenteri

”Mennään vaan kuin huvipuistolaitteen kyydissä ja katsotaan, minne se johtaa”

Helene Bützow sai huhtikuussa Agricola-palkinnon **Kazuo Ishiguron** *Surullisen pianistin* (Tammi 2019) suomennoksesta. Konkarisuomentaja on kääntänyt yli 80 teosta, ja Ishiguron koko tuotannon lukuun ottamatta yhtä teosta.

Ynnäilemme, että Bützowin ensimmäisestä Ishiguro-suomennoksesta on kulunut 32 vuotta. ”Kauhea ajatus! Kaikesta on nykyään 30 vuotta, useimmista asioista enemmän”, Bützow sanoo ja nauraa. ”Näin pitkä kirjailija-suomentajasuhde näkyy kyllä siinä, miten hänen kirjojaan luen. Ei samanlaista suhdetta muodostu, jos kääntää yhden kirjan silloin ja toisen tällöin. Suomennosten ulkopuoleltakin olen lukenut hänestä niin paljon, pudonnut itse siihen maailmaan, että hänen tekstinsä alkaa hahmottua paljon syvemmin kuin uudet tuttavuudet.”

Surullinen pianisti on lukijaa kieputtava kertomus kuuluisasta pianistista, joka saapuu kuvitteelliseen keski-eurooppalaiseen kaupunkiin esiintyäkseen konsertissa, jota ei muista edes sovitus. Tapahtumat etenevät unenomaisella logiikalla pianistin yrittäessä mukautua absurdeihin käänteisiin. ”Luin Surullisen pianistin ensimmäisen kerran 25 vuotta sitten. Olin siitä hyvinkin innoissani ja minusta se oli ilman muuta suurta kirjallisuutta. Olin aika pettynyt, kun sitä ei kelpuutettu Tammen kustannusohjelmaan. Nyt kun luin sen Nobelin

© Rio Gandara / HS

jälkeen uudestaan, se ei ollutkaan yhtään sellainen kuin olin muistanut. Silloin ensimmäisellä lukukerralla muistan pitäneeni kirjaa hyvin hauskana, joskus jopa karnevalistisena. Näin vanhempana ja toisessa elämäntilanteessa luin hitaammin ja mietiskelevämmin. Ehkä tänä aikana tapahtunut loikka elämän kaareissa teki sen, että nyt olin vastaanottavaisempi päähenkilön avuttomuudelle, sille, että aika menee menojaan ja asiat tapahtuvat melko pitkälti riippumatta ihmisen omista intentioista. Kirjahan on tietysti ollut koko ajan sama. Mutta niin kuin **Mervi Kantokorpi** on sanonut, ei ole absoluuttista oikeaa ja väärää tulkintaa. Romaaneja ei lueta yksillä aivoilla. Vastaanottaja on osa lukukokemusta ja osa kirjaa.”

Pitääkö suomentajan analysoida romaani kauttaaltaan ja ymmärtää kaikki sen mahdolliset tulkinnat?” Ei minusta. Kaikki me kaivataan lopullista, oikeaa tulkintaa. Kun olisikin sellainen menetelmä, jolla sen selvittäisi! Tottahan se teksti on tunnettava ja ymmärrettävä, mutta ymmärtämisen ominaislaatu on kirjoittajasta kiinni, ei siihen ole reseptiä. Taideproosan suomentaminen on pelottavaa ja vaikeaa, jollei mahdotonta. Täytyy vaan ottaa riski ja mennä sillä miltä itsestä tuntuu. Heittäytyä. Tietenkään ei ole hyvä, jos oma käsiala alkaa kovin vahvasti lyödä sieltä läpi, kyllä jäljen pitää olla alkutekstistä erottumatonta. Se on sellainen jakomielinen prosessi, täytyy heittäytyä ja uskaltaa, mutta myös kontrolloida ja panna rajoja.”

Tulkinta jää usein Ishiguron kirjoissa lukijalle. Onko tällaista ”donitsin reikää” vaikea kääntää?” Se on varmaan se, mikä vaatii heittäytymistä. On vain luotettava siihen, että donitsin reiän voi kääntää. Siinä ei analyysit auta. On vain sukelleltava ja hypättävä reikään luottaen siihen, että kyllä täältä taas johonkin lujemmalle maalle pudotaan. Eikä niitä kaikkia tulkintamahdollisuuksia tiedä kirjailijakaan. Kyllä minä uskon, että kirjoittamisprosessi on kirjailijallekin pitkälti alitajunnan ja sieltä kumpuavien asioiden summa.”

Palkintoperusteissa keuhataan suomennoksen kirjakielisen ilmaisun vaivattomuutta ja kekseliäisyyttä. Millaista työtä vaivattomuuden ja kekseliäisyyden takana on?” Jos se on vaivaton ja kekseliäs, niin se on tulosta juuri siitä heittäytymisestä, että nyt tämä menee näin ja nyt tämä henkilö näkee ja kokee asiat tällä tavalla. Kirjakielisen ilmaisun kirjo on niin valtavan laaja, että siinä on mahdollisuuksia kyllä suureen sävykkyyteen. En sanoisi lopputulosta ponnistelun tuotokseksi, melkein päinvastoin. Sitä luopuu omista ajatuksistaan ja tietynlaisista logiikan vaatimuksesta ja hyväksyy sen, ettei tässä kirjassa ole järjestystä ja logiikkaa, tässä mennään kuin

© Rio Gandara / HS

huvipuistolaitteen kyydissä ja katsotaan, mihin se johtaa. Tekohetkellä se ei aina tunnu hyvältä eikä varsinkaan silloin, kun suomennos pitäisi luovuttaa kustannustoimittajalle. Silloin tuntuu, ettei näin hirveää höttöä kehtaa antaa kenellekään, pakko aloittaa alusta. Vaikka kyllä tämä tosi palkitseva työ on, etenkin työprosessin aikana, kun lopettaminen ei ole vielä näköpiirissä vaan saa olla yksin kirjan kanssa ja antaa tekstin kulkea. Sehän on aivan ihanaa! Nämä muut ajatukset alkavat vasta sitten, kun sivulla 659 muistaa, että tämä pitää antaa eteenpäin.”

”Minulla on ollut valtava onni, että olen saanut tehdä hirveän hyviä kirjoja, kovin erilaisia. Aika paljon olen kääntänyt myös lapsille ja nuorille, se on kivaa vastapainoa keski-ikäisten miesten taideproosalle – saa lähentyä seuraavaa sukupolvea ja olla osa laajempaa elämänpiiriä. Olen hirveän tyytyväinen, että olen saanut tehdä tätä työkseni. En ole ollenkaan ulospäinsuuntautunut ihmisen ja viihdyn hirveän hyvin näiden haamujeni keskellä.

Kysyt aiemmin, kulkevatko hahmot mukana. Ishiguron *Pitkän päivän illan* poloinen **Stevens** on sellainen, joka silloin tällöin vieläkin jossain vilahtaa. Siihen kirjaan uppouduin aivan täydellisesti. Muistan, kun työnsin kuopusta vaunuissa ja pysähdyin näyteikkunaan, missä oli esillä selän- ja ranteenlämmittimiä. Ehkä siihen liittyi jotain pikkulapsiajan väsymystä ja hormonejakin, mutta automaattisesti ajattelin, että tuollaisethan mun täytyy Stevensille ostaa, kun se siellä kylmässä hovimestarin välissä työskentelee. Pelästyin heti perään että herranjumala, nyt mulla vippaa jo paremman kerran. Ihan sellainen sekunnin harha, mutta hyvin pelottavaa se oli ja kertoo varmaan jotain työskentelyn intensiteetistä.”

”Lähtemättömimmät suomennoskokemukset ovat varmaan Pitkän päivän ilta ja **Don DeLillon** *Valkoinen kobia*, joka on tälläkin hetkellä koronakriisin takia aivan hirvittävän ajankohtainen. Samanlainen ajaton ja isoihin asioihin kiertyvä kirja kuin tämä Surullinen pianistikin.”

Kun tiedustelen, tihkuuko suomentajan ammatti siviililämäänkin, seuraa häkeltynyt hiljaisuus. ”No... Eihän niitä voi toisistaan erottaa. Olen taipuvainen työnarkomaniaan. Parhaat ystäväni ovat kollegoita tai kustannustoimittajia, joten elän varsinaista kuplaelämää! Kielen huomioiminen on ihan ammattitauti. Painan koko ajan mieleeni materiaalia, joka muuttaa muotoaan ja tulee käytetyksi toisessa yhteydessä. Ilman sellaista yhteyttä voi tuskin kaunokirjallisuutta suomentaakaan.”

Kun kysyn, sattuuko hän muistamaan edellisen merkille panemansa ilmauksen, vastaus tulee kuin apteekin hyllyltä. ”Naapurini on lingvisti, ja kun viimeksi puhuttiin taloyhtiön asioista, hän kertoi tehneensä asiakirjoista *poimielman*. Valtavan hyvä sana, tallensin heti mieleeni myöhempää käyttöä varten!”

Teksti: Aura Nurmi

Kirjoittaja on varsinaissuomalainen suomentaja.

SKTL:n käänköspalkinto-podcastit

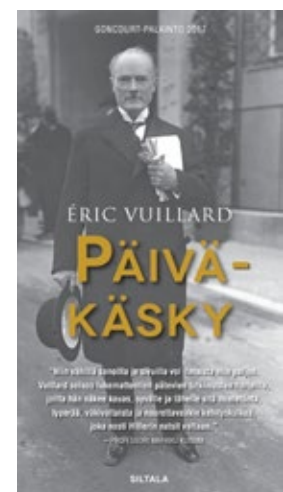
Vieraile SKTL:n uudella SoundCloud-tilillä ja kuuntele kaksi mielenkiintoista podcastia.

Toimittaja **Taru Torikka** haastattelee J. A. Hollon palkittua **Lotta Toivasta** ja

Mikael Agricola -palkittua **Helene Bützowia**.

Kummankin podcastin kesto on noin 45 minuuttia.

soundcloud.com/sktrlry

Kaksikymmentäneljä huopahattua ja päällystakkia Suomentaja hengittää, nakuttaa ja rokottaa

"Suomennostyössä oli vaikeinta mutta myös hykerryttävän hauskaa etsiskellä Vuillardin ironiseen ilmaisuun sopivia suomen kielen ilmauksia", kertoo **Lotta Toivanen**, tuore J. A. Hollon palkinnon saaja. Hän on pitkän linjan ranskankielisen kirjallisuuden suomentaja, joka rakastaa rytmiä ja tanssia.

Lotta Toivanen palkittiin ranskalaisen **Éric Vuillardin** teoksen *Päiväkäs* suomennoksesta. Teoksen on julkaissut kustannusosakeyhtiö Siltala.

Hollo-raadin mukaan suomentaja "tavoittaa nautittavan sävykkäästi tekstin tasot lyyrisiä ja sarkastisia korostuksia myöten". Hänen käsissään pienestä kirjasta (148 s.) kasvaa "ajankohtainen puheenvuoro demokratian mahdollisuuksista ja sen väärinkäytön vaaroista".

Päiväkäskyn alussa, 20. helmikuuta 1933, kaksikymmentäneljä "kunnianarvoista patriisia" riisuu takkinsa ja hattunsa saapuessaan tapaamaan natsiupseereita Berliinissä. Hilpeä rupattelu vaihtuu vähitellen tiukan komennukseen, kun "hymyilevä" ja "rento" Hitler alkaa vaatia näiltä raskaan sarjan teollisuusvaikuttajilta, "elinkeinoelämän ja pankkien ylipapistolta", "liskoilta" ja "sfinkseiltä" rahaa kansallissosialistiselle puolueelle. Kukkaronnyörit aukeavat, Itävalta vaviskoon!

© Maarit Laitinen

Vuillard kuvailee kirjassaan natsien valtakauden alkua ja Itävallan miehitystä. Historiankirjat puhuvat salamansodasta, Vuillard häätjuhlista.

Ei tarvita edes väkivaltaa eikä salamaiskuja, ei, täällä ollaan rakastuneita, täällä valloitetaan vaivatta, hellästi, hymyssä suin. Tankit, kuorma-autot, raskas tykistö, koko helahoito etenee kohti Wieniä ja suurta häätparaatia. Morisian on suostuvainen, tämä ei ole raiskaus kuten jotkut ovat väittäneet, nämä ovat häät. Itävaltalaiset kiljuvat äänensä käheiksi, tekevät parhaansa mukaan natsitervehdyksen toivottaakseen tulijat tervetulleiksi, he ovat harjoitelleet sitä jo viisi vuotta.

Intohimoinen tanssija

Lotta Toivanen tiesi jo 13-vuotiaana, että hänestä tulisi kääntäjä. Taustalla oli piinallinen kokemus lapsuudesta.

”Kotona vanhemmat puhuivat keskenään ruotsia aina silloin kun halusivat salata meiltä lapsilta jotakin. Minua kismitti se niin paljon, että päätin opetella kaikki maailman kielet. Sittemmin olen hivenen tinkinyt tavoitteesta.”

Ylioppilaskirjoitusten jälkeen vierähti pari vuotta Pariisissa. Silloin virisi rakkaus ranskan kieleen. Toivanen valmistui Helsingin yliopistosta 1995 pääaineenaan romaaninen filologia. Hän teki jo opiskeluaikana kaupallisia käännöstöitä ja on toiminut myös av- ja EU-kääntäjänä. Sittemmin kirjallisuus vei voiton, etenkin ranskankielinen.

”Kirjallisuutta suomentaessani menen pitkäksi aikaa kirjailijan nahkoihin, hengitän hänen hengityksensä tahtiin, koetan saada suomennoksen hengittämään. Ranska ja suomi ovat niin erilaisia kieliä ja ne operoivat niin erilaisin välinein, että kun on ymmärtänyt ja aistinut tekstin, pitää mennä sen pintarakenteiden alle, rikkoa ne ja rakentaa lauseet, virkkeet ja teksti kokonaan uudelleen.”

Hengittäminen on vaativaa työtä. Toivanen pyrkii vauraamaan jokaiselle suomennostyölle niin paljon aikaa, että voi jättää ensimmäisen version lepäämään jopa kuu-kaudeksi. Sen jälkeen tekstiä voi katsoa uusin silmin ja hiominen voi alkaa: ”Vähin erin teksti alkaa muistuttaa kirjallisuutta.”

Suomennoksen lähettäminen kustannustoimittajalle on aina jännä paikka: ”Silloin päässä pyörii: Toimiiko tekstini? Olenko tavoittanut kirjailijan tyylin ja erityispiirteet? Sen jälkeen kun kustannustoimittaja on kommenttinsa antanut, istutaan jos mahdollista saman pöydän ääreen ja solmitaan avoimia langanpäitä yhdessä. Kun yhdessä soudetaan ja huovataan, kaivellaan ja pyöritellään,

löytyy se kolmas, optimaalinen käännösratkaisu.” Hengitys liittyy Toivasella rytmiin – ja tanssiin: ”Olen intohimoinen tanssija, ja suomennostyössäkin pidän rytmiä tuiki tärkeänä. Jos alkutekstin hengitys tiheene ja teksti jossain kohdin hakkaa kuin flamenco-kengän kanta, nakutan kantaa kirjailijan kanssa. Jos alkuteksti pyörii kevyen viettelevänä kuin kuubalainen rumba – ja yhtäkkiä tulee *rokotus* – silloin pyöritän ja rokotan.”

Onko genrellä väliä?

Päiväkäsken ranskalainen alkuteos *L'ordre du jour* sai vuonna 2017 kotimaassaan merkittävän *Goncourt*-palkinnon, joka yleensä myönnetään proosateokselle. Valinta herätti melkoista polemiikkaa. Siis onko teos tieto- vai kaunokirjallisuutta?

”Éric Vuillard nimenomaan itse halusi, että teosta markkinoidaan Suomessa tietokirjana. Tulee mietti-neeksi: Onko genrellä niin väliä? Eikö tärkeintä ole se, että teksti puhuttelee ja herättää lukijassa kysymyksiä? Tapasin kirjailijan viime syksynä, ja hän kertoi kirjoit-tavansa nykyaikasta historian kautta. Koskapa hänellä ei ole pääsyä nykyisiin vallan kabinetteihin, hän tarkastelee menneisyyden aineistoja hakien niistä yhtymäkohtia nykypäivään.”

”Kirjallisuutta suomentaessani menen pitkäksi aikaa kirjailijan nahkoihin, hengitän hänen hengityksensä tahtiin, koetan saada suomennoksen hengittämään.”

Vuillard ei tyydy peruskauraan. Hän luo herkullisia tuokiokuvia ja elävöittää rankkoja teemojaan muun muassa historiallisten henkilöiden ilmeillä ja eleillä. Paikoin lukija luulee ahmivansa romaania; raja tiedon ja kaunon välillä on todellakin hämärä. Korkeatasoisen tietokirjallisuuden suomennoksen palkitsemisesta päättävä Hollo-raati huomauttaa, että Päiväkäskey ”laajentaa tietokirjallisuuden käsitettä hedelmällisellä ja tuoreella tavalla”.

Sillä välin Ribbentrop jatkoi löpinöitään. Jälkiruoka oli juuri tarjoiltu, lohkontuja metsämansikoita ja jäätelöä, siten kuin vain Escoffier osasi ne valmistaa. Suussa sulavaa. Jälkiruoka syötiin hartaasti, ja Cadogan palasi omalle paikalleen viesti mukanaan. Mutta Churchill, joka avasi toisen spanielinsilmistään ja käänsi sen kohti Chamberlainia, huomasi tämän silmien välissä tuiman rypyn. Siitä hän päätteli, että uutinen oli huolestuttava.

”Vuillard on myös elokuvaohjaaja, ja se näkyy mielestäni teoksessa. Teksti on hyvin visuaalista. Päiväkäskey on sekä terävää, ironista historia-analyysiä että runollista, polveilevaa proosaa. Sitä lukiessa tuntee oppivansa jotakin uutta ihmisistä ja maailmasta, ja samalla se tarjoaa kirjallisen taide-elämyksen. Mitä muuta kirjalta voi odottaa!”

Vuillard teki teostaan varten runsaasti taustatyötä. Eriytyisen antoisia olivat tallenteet, museoiden valokuvaarkistot ja Nürnbergin oikeudenkäyntiaineisto. Maailmalle levitetyt filmit usein jälkiäänitettiin ja valokuvat rajattiin taitavasti pönkittämään virallista versiota tapahtumien kulusta. Vuillard kurkisti kuvien taakse.

Virallista historiaa usein moimitaan, sen väitetään asettelevan piinallisten tapahtumien päähenkilöt poseerausasentoon. Ikinä ei nähdä kuraista upslaakia, kellastunutta pöytäliinaa, sekkivihon kantaa, kahvitaburaa. Meille näytetään tapahtumista vain niiden siisti puoli.

Kääntäjän unelma

Yksi viime aikojen kiinnostavimmista kirjailijoista on Toivaselle, Vuillardin lisäksi, ollut **Édouard Louis**, Ranskan perinteisten kirjallisuuspiirien ulkopuolelta noussut uusi, tuore ääni, jonka autofiktiivinen romaani *Ei enää Eddy* ilmestyi Toivasen suomentamana viime vuonna.

”Siinä kirjailija kuvaa lapsuuttaan köyhässä pohjoisranskalaisessa pikkukaupungissa, kirja oli sekä aiheeltaan että käsittelyltään kiinnostava suomennostyo. Ja jatkoa on luvassa, sillä syksyllä ilmestyy Tammen Keltaisessa kirjastossa hänen toinen romaaninsa *Väkivallan historia*. Vuillardin teos *14 juillet* on niin ikään työn alla. Sen aiheena on Bastiljin valtaus ja Ranskan suuren vallankumouksen alkumetrit.”

”Vuillard erikseen ohjeisti meitä kääntäjiään, että kaikki hänen puhekielisyytensä ja anakronisminsa on säilytettävä. Hän käyttää myös runsaasti dramatisoivaa preenssiä, jota sovittelin menneiden aikamuotojen lomaan, aikamuodot kun toimivat ranskan ja suomen kielessä osittain aika eri tavoin. Lisäksi oli oma haasteensa saada teoksen pitkät ja polveilevat virkkeet pysymään kasassa. Kaiken kaikkiaan tällainen kompakti mutta monitahoinen teksti on kääntäjän unelma.”

Koronapandemia langetti varjon moniin tämän kevään tapahtumiin, juhliin ja unelmiin. Toivasen palkintokekeritkin oli järjestettävä etänä. Kirjallisuuden suomentajien työskentelyyn korona on kuitenkin iskenyt lempeämmin kuin moniin muihin, sillä useimmat tekevät töitä liki karanteeninomaisissa oloissa. Ilman kollegoja harva kuitenkaan pärjää.

”Kääntäjäyhteisön ja kollegoiden tuki on minulle tärkeää kuten varmasti monille meistä, jotka enimmäkseen teemme työtä yksin. Tämä korostuu näin koronakriisin aikana, ja vaikka en päässyt juhlistamaan Hollo-palkintoa fyysisesti muiden kanssa, tunnustus lämmittää mieltä ja kannustaa jaksamaan ja jatkamaan uusien töiden parissa. Toivottavasti kirjallisuus auttaa monia selviämään tämän kriisin ylitse.”

Tuula Kojo

Kirjoittaja on turkkilaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden suomentaja.

Käytäntöön soveltaminen tärkeää

SKTL:n opettajien ja tutkijoiden jaoston Tiedon helmi-palkinto myönnettiin Tampereen yliopiston yliopistonlehtori **Tytti Suojaselle** elämäntyöstä teknisen viestinnän koulutuksen kehittäjänä ja kääntäjänkoulutuksen viimeaikaisesta uudistamisesta. Keskeisenä tekijänä ollut vahva kytkös työelämään ja erilaisiin käytännön sovelluksiin.

Suojanen on toiminut edelläkävijänä ja tuonut Suomeen uudenlaisen ammatilliseen profiloitumiseen johtavan koulutuskokonaisuuden, teknisen viestinnän ohjelman, jonka rakentamisesta, kehittämisestä ja toiminnasta hän on vastannut Tampereen yliopistossa yli 20 vuoden ajan.

Ura teknisen viestinnän pioneerina käynnistyi hauskaasti, kuten Suojanen opiskelijoilleen kertoo: ”Aina sanotaan, ettei kukaan tule kotoa hakemaan. Mutta minut tultiin.” Juuri maisteriksi valmistunut Suojanen sai syksyllä 1996 puhelun professori **Krista Varantolalta**. Yliopistolla oli huomattu, että teknisen viestinnän työpaikoista oli kysyntää, joten koulutukselle olisi ehkä tarvetta. Varantola kysyi selvitysprojektiin Suojasta. ”Totta kai halusin siihen.”

© Jonne Renvall

Selvitystyö vuoden 1997 alusta alkoi **Juha Oksasen** kanssa. Kumpikaan ei oikein tiennyt, mistä oli kyse, joten ensin selvitettiin, mitä yhdysvaltalaisissa ohjelmissa opetettiin. Sitten lähdettiin yrityskierrokselle. ”Monesassa yrityksessä käytiin ja haastateltiin ja opittiin hurjasti lisää.” Teknisen viestinnän pilottiohjelma Tampereella käynnistyi syksyllä 1997.

”Suksee oli mahtava. Ekana vuonna tuli hirveästi hakijoita. Otettiin kohan me 20, ja puolet heistä palkkasi Nokia välittömästi. Se osoitti, että osuttiin oikeaan.”

Sidos työelämään

Teknisen viestinnän koulutus on aina linkittynyt työelämään. Alkuun yritysyhteistyö oli jopa elinehto, kun asiantuntemusta ei itsellä ollut, joten kouluttajina käytettiin paljon yritysvieraita. Alusta asti mukana on ollut myös työharjoittelu, ja vuosien varrella yhteistyö on monipuolistunut. ”Tehdään yritysprojekteja, vierailaan firmoissa, tehdään graduja yritysten tarpeisiin. Ja olen kehittänyt yritysten edustajista koostuvan opetussuunnitteluneuvottelukunnan, jonka kutsun koolle, kun on aika tehdä opetussuunnitelmauudistusta. Seuraan tietysti kenttää koko ajan, mutta haluan vielä vahvistusta, miltä ehdotetut muutokset heidän silmiinsä näyttäytyvät.”

Vuosituhanen vaihteessa tällainen työelämäyhteistyö oli uutta, vaikka nykyään työelämärelevanssi on yliopistomaailmassa eräänlainen iskusana. ”Yliopistotasolla havahdutaan näihin asioihin hieman eriaikaisesti. Kun tulee tällaisia pyrähdyksiä, innolla odotan, että mitäs uutta, mutta monesti on joutunut turhautumaan, kun itse on jo parikymmentä vuotta tehnyt monipuolista työelämäyhteistyötä. Toisaalta minulla on sitten annettavaa muille.”

Vuorovaikutus kentän kanssa onkin alusta asti ollut yksi Suojasen tärkeimmistä ja pitkäjänteisyyttä vaativista työtehtävistä. Se ruokkii niin kurssien ja tutkielmien toteutuksia, työharjoitteluita kuin hänen omaa teknisen viestinnän tutkimustaan.

Tytti Suojanen

Käyttäjakeskeinen kääntäminen

Vaikka tekninen viestintä ja käännöstiede ovat eri aloja, on niiden työtehtävissä ja kompetensseissa paljon yhteistä, kuten kohderyhmien arviointi. Se on tärkeää myös käyttäjakeskeisessä kääntämisessä, jota Suojanen on tuonut mukaan kääntäjänkoulutukseen **Kaisa Koskisen** ja **Tiina Tuomisen** kanssa. ”Käyttäjakeskeinen kääntäminen on meidän monivuotisen yhteistyön tulos ja yhteistyö jatkuu edelleen.” Malli on ajateltu funktionaalisten käännosteorioiden jatkeeksi. ”Se tarjoaa konkreettisia työmenetelmiä kääntäjille, kääntämisen opettajille ja opiskelijoille.”

Suojanen on vuosikymmenen ajan kehittänyt käyttäjakeskeisen kääntämisen opetusta ja tutkimusta. Malli on levinnyt niin kotimaassa kuin ulkomailla, ja Suojanen

on mm. yhdessä Tuomisen kanssa kouluttanut opettajia ja opiskelijoita brittiyliopistoissa. Käännösteollisuuden käytännön sovelluksissa olisi kuitenkin vielä tehtävää.

Mallit käyttöön

Tampereen yliopistouudistuksen myötä Suojanen on lähtenyt jatkokehittämään käyttäjakeskeisen kääntämisen konseptia. Käyttäjakeskeisen viestinnän nimellä Tampereella opetetaan kääntäjäopiskelijoiden lisäksi myös kielten ja suomen opiskelijoita. ”Olen tehnyt mentaalista jumppaa siitä, miten käyttäjakeskeisen kääntämisen mallin saa sovellettua tilanteisiin, jossa ei kielten ja kulttuurien välistä kääntämistä tapahdu. Ja se hän sopii vallan hyvin.” Lähestymiskulman muutoksella esimerkiksi käännöksen käytettävyyshuristiikkalistasta sai muokattua tekstin käytettävyyshuristiikkalistan.

Samaa mallia Suojanen on vienyt myös uudelle Asian-tuntijaviestijän työkalupakki -kurssille, johon on kerätty mukaan erilaisia kieliammattilaisen uran kannalta ajankohtaisia teemoja, kuten käytettävyyttä, saavutettavuutta, selkokieltä ja palvelumuotoilua. Kurssin osana tuotetaan TAYSille selkokielisiä potilasohjeita maahanmuuttajille. ”Tätä varten olen tehnyt myös selkokielen huristiikat, joiden avulla projektiryhmät arvioivat toistensa tekstejä.”

Työn imu

Toissa vuonna valmistuneen väitöskirjan jälkeen Suojasella on tutkimuksessa etsikkoaika. Teknisen viestinnän minimalismiin keskittyvä tutkimusyhteistyö Vaasan ja Jyväskylän kollegoiden kanssa jatkuu, mutta uusien asiantuntijaviestinnän muotojen yhdistäminen tutkimuksessa kiinnostaisi jatkossa. Meneillään olevista opetuskokeiluista onkin syntymässä tutkimusaineistoa, joka toivottavasti antaa sekä uusia tutkimuksellisia että käytännöllisiä näkökulmia.

”Olen vahvasti toiminta- ja käytäntöorientoitunut ja soveltamista mieltävä tutkija. Se on minulle luonteva profiili, ei vähiten siksi, että parikymmentä vuotta olen tätä teknisen viestinnän opetusta vienyt eteenpäin.”

Suojasen uraa on viime vuodet värittänyt vakava sairaus, mutta lyhyitä sairauslomapätkiä lukuun ottamatta hän on kuitenkin ollut koko ajan töissä. ”Työ on elintärkeä tasapainottava tekijä potilaan roolille. Olen syvästi kiittollinen siitä, että saan tehdä rakastamaani työtä hienojen opiskelijoiden ja kollegoiden kanssa.”

Teksti: Esa Penttilä

Kirjoittaja on V jaoston puheenjohtaja.

© Reijo Kalvas

Ilta-auringossa mökin rantaterassilla.

Kopiosto-apurahat haettavina 1.5.–31.5.2020

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopiointista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopiosto-apurahat kääntäjille.

Kesän 2020 haussa pyrimme tukemaan myös niitä käännös- ja tulkkausalalan ammattilaisia, joiden käännös- ja/tai tulkkaustoimintaan koronaviruksella on ollut vaikutuksia 1.3. ja 31.8.2020 välisenä aikana.

Jaossa on henkilökohtaisia **kohdeapurahoja**, **henkilökohtaisia konferenssi- ja koulutusapurahoja** sekä **projektiapurahoja**. Lisäksi jaetaan kertaluonteisesti ”**korona-apurahoja**”.

Yksittäinen henkilökohtainen konferenssi- ja koulutusapurahan tai kohdeapurahan voi olla suuruudeltaan enintään 2 000 euroa. Yksittäinen ”korona-apuraha” voidaan myöntää enintään 2 000 euron suuruisena käännös- ja tulkkausalalan ammattilaiselle, jolle koronakriisin vuoksi on koitunut tai koituu menetyksiä ammattinsa harjoittamisessa 1.3.–31.8.2020. Projektiapurahaa jaetaan vuodessa yhteensä 15 000 euroa. SKTL ilmoittaa vähintään 1 000 euron suuruiset apurahat verottajalle. Huom! FIT:in maailmankongressiin Kuubaan ei voi tässä haussa hakea apurahaa – maailmankongressi siirtyy vuoteen 2021.

Apurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa, ts.

- kirjallisuutta (kaunokirjallisuutta tai tieto- ja oppikirjallisuutta)
- artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai julkaistua asiategiä.

Konferenssi- ja koulutusapurahaa sekä kertaluonteisesti jaettavaa korona-apurahaa voivat hakea kaikki käännös- ja tulkkausalalan ammattilaiset.

Apurahaa voi hakea mm. opintomatkaan, ammatikirjallisuuteen, IT-hankintoihin, ammattitaitoa edistäviin tarkoituksiin, konferenssiin, seminaariin

tai koulutukseen – myös etäkoulutuksiin! Katso tarkemmat hakukohteet hakuilmoituksestamme verkkosivuiltamme.

***Poikkeuksellisesti** tällä hakukerralla hakija, jonka käännös- ja/tai tulkkaustoimintaan koronavirusepidemia on vaikuttanut, voi hakea korona-apurahana henkilökohtaista kohdeapurahaa ammattitaidon ja työkyvyn ylläpitämiseen sekä ammatinharjoittamisen kuluihin enintään 1.3. ja 30.8.2020 väliseltä ajalta (6 kk) koituviin käännös- ja tulkkaustoiminnan eli ammatinharjoittamisen kustannuksiin, kuten puhelin- ja työhuonekuluihin, lisenssien ja ohjelmistojen hankintaan tai uusintaan taikka työkyvyn ylläpitämiseen. Hankinta on perusteltava huolellisesti, ja hakemuksessa on eriteltävä selkeästi, miten koronaepidemia on haitannut ammatin harjoittamista ja ammattitaidon ylläpitämistä. Yksittäinen korona-apuraha voidaan myöntää enintään 2 000 euron suuruisena. Korona-apuraha ei vaikuta muiden Kopiosto-apurahojen saamiseen, ns. kahden vuoden hakukarensia ei ole. (Lue lisää hakuohjeista.)*

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus Kopiostotyöryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista.

Hakuohjeet SKTL:n verkkosivuilla osoitteessa: www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/hakuohjeet. Hakemukseen liitetään CV.

Hakemus toimitetaan hakuaikana 1.5.–31.5.2020 sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa: www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/apurahajarjestelma. Apurahan käytöstä on annettava selvitys kuitteineen vuoden kuluessa apurahan myöntämisestä.

Kopiosto-valtakirjasta löydät lisätietoa täältä: www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/kopiosto-valtakirja/

Kirjallisuuden käännöspalkkiot

Päällisin puolin ykkösjaoston palkkiokysely vuodelta 2019 antaa aiheen liiankin tutuksi käyneeseen päätelmään: maailma muuttuu, vain suomentajien ja yleensäkin kirjallisuuden kääntäjien palkkiotaso pysyy ennallaan. Keskiarvojen taustalla on kuitenkin havaittavissa, että kaikki palkkiot eivät kehity samaan suuntaan. Selvimmin tämä näkyy aikuisten proosassa.

Sovitut merkkipalkkiot

Vuonna 2015 aikuisten proosakäännöksistä maksettiin keskimäärin 12,53 euroa 1000 merkiltä. Vuonna 2019 keskiarvo oli noussut 12,81 euroon, mutta kaiken kaikkiaan palkkiotaso on polkenut paikallaan ja vuotuiset keskiarvot ovat sahanneet edestakaisin. Mediaanipalkkio vuonna 2019 oli hitusen keskiarvoa korkeampi, 13,0 euroa/1000 merkkiä.

Lasten ja nuorten proosassa kehitys on ollut samansuuntaista. Vuonna 2019 keskimääräinen käännöspalkkio oli 11,9 euroa/1000 merkkiä, kun se vuonna 2015 oli 11,76 euroa, eli palkkiot ovat pysytelleet kutakuinkin samalla tasolla. Myös lasten- ja nuortenkirjallisuudessa mediaanipalkkio asettuu keskiarvon tuntumaan, vuonna 2019 se oli 12,1 euroa/1000 merkkiä. Lastenkirjojen kääntämisestä maksetaan useimmiten könttäpalkkio, jolloin niitä on vaikeampi vertailla.

Tietokirjallisuuden käännösten keskimääräinen merkkipalkkio on 13,5 euroa/1000 merkkiä ja edellisen vuoden tapaan (13,4) sitä nostaa yksi vaativa erikoisalan käänнос, josta maksettiin yli 40 euroa. Jos se jätetään pois, keskipalkkio jää 12,6 euroon, joka on samaa luokkaa kuin vuonna 2015. Mediaanipalkkio 13,2 euroa on kuitenkin korkeampi kuin kaunokirjallisuuden suomennoksissa, mikä kertoo siitä, että yksittäisten huippupalkkioiden lisäksi keskiarvosta poiketaan paljon myös alaspäin.

Palkkiojakauma muuttuu

Vaikka keskipalkkiot ovat muuttuneet vain vähän, palkkahaitari on samaan aikaan leventynyt molemmista päistä. Vuonna 2015 käännoskirjojen markkinoille ilmestyi uusi toimija, jonka merkkipalkkiot olivat jopa alle puolet alan keskitason palkkioista (alimmillaan 3,9 euroa/1000 merkkiä). Samaan aikaan etenkin pienemmät kustantamot ovat kuitenkin maksaneet aiempaa enemmän 15 euron ja sitä suurempia merkkipalkkioita, joskin kyse on niin pienistä määristä, että yksittäiset taiteellisesti kunnianhimoiset hankkeet vaikuttavat heti korkeimpien merkkipalkkioiden määrään. (Taiteellinen kunnianhimo ei

sinänsä ole parempien palkkioiden tae; muistettakoon tässä nollapalkkioistaan tunnettu palkkiokyselyiden kestopäiväkirja, lehtien palstoilla kulttuuriteoistaan kiiteltu kustantamo, joka tarjoaa apurahalla työskenteleville suomentajille vaivanpalkaksi lähinnä näkyvyyttä).

Yksittäisiä palkkioita enemmän keskiarvon hienoiseen nousuun vaikuttaa kuitenkin se, että suurilla kustantamoilla yksittäiset merkkipalkkiot näyttäisivät hivuttuvan hieman ylöspäin joko suomentajien kokemuksen karttuessa tai neuvottelujen kautta. Tämä näkyy siinä, että kustantamojen sisällä palkkiotasossa esiintyy entistä enemmän hajontaa, mutta erot yksittäisten palkkioiden välillä ovat hyvin pieniä.

Toisin sanoen suomentajien palkkiotaso on vähitellen eriytyneessä. Yli 15 euron palkkiot ovat jonkin verran yleistyneet, mutta vastaavasti sitäkin suurempi määrä on alle 10 euron palkkioita. Kyselyssä ei kartoiteta palkkioiden sijoittumista työuralle, mutta voidaan olettaa, että kokeneiden suomentajien palkkiotaso saattaa olla hitusen nousussa, kun taas alalle hakeutuvien palkkiot jäävät hälyttävän matalaksi. Alle kymmenen euron merkkipalkkioilla ollaan vaarassa joutua siihen tilanteeseen, että kirjojen suomennamisesta tulee läpikulkuammatti paremmin palkattuja töitä odotellessa, eikä alalle jää enää kokeneita tekijöitä vanhojen eläköityessä.

Runot, draama ja sarjakuva

Runosuomennoksista on vuonna 2019 maksettu könttäpalkkioita, jotka vaihtelevat 141-sivuisesta runokokoelmasta maksetusta 5000 eurosta 300 euron palkkioon 36-säkeisen runon kääntämisestä. Kyselyyn on annettu 5 vastausta. Jatkossa voisi olla tarpeen kartoittaa, kuinka suuri osa runoudesta käännetään ilman palkkiota joko omakustannateoksina tai muun suomennoksen osana ilman erillistä palkkiota.

Näytelmäkäännösten palkkiot ovat jokseenkin samansuuruisia kuin aiempina vuosina. Palkkiot vaihtelevat 5000 euron ja näytelmien pituus 100 sivun molemmin puolin.

Merkkipalkkioiden kehitys 2015-2019

Keskimääräinen merkkipalkkio (euroa/1000 merkkiä; mediaani sulkeissa)	2015	2016	2017	2018	2019
Aikuisten proosa	12,53	11,83	12,59 (13,3)	12,2 (13,0)	12,81 (13,0)
Lasten- ja nuortenkirjallisuus	11,76	11,65	11,58 (12,0)	12,0 (12,0)	11,9 (12,1)
Tietokirjallisuus	12,67	12,57	12,54 (13,0)	13,4 (13,0)	13,5 (13,2)

Kokonaistulot 2015-2019

Tulot keskimäärin (euroja, mediaani sulkeissa)	2015	2016	2017	2018	2019
Bruttotulot	13 813,88	14 416,6 (12 968,0)	15 444,23 (15 000,0)	13 803,12 (11 000,0)	16 150,13 (13 360,0)
Tulot e-kirjoista	294,28	184,27 (26,0)	433,77 (200,0)	478,6 (542,59)	899,71 (sis. äänikirjat) (880,71)
Apurahat	ei laskettu	8 213,3 (6 000,0)	11 083,39 (10 154,7)	10 307,78 (7 000,0)	11 072,33 (10 500,0)
Sanasto-korvaukset	5 443,22	4 297,33 (2 140,69)	6 508,7 (4 600,0)	5 535,23 (3 372,96)	6 258,13 (3 968,0)

Sarjakuvakäännöksistä vastauksia saapui aiempaa vähemmän, kaksi kappaletta, ja palkkiot olivat 11,11 ja 9,0 euroa/sivu. Aiemmin palkkiot ovat jakautuneet voimakkaasti 4–5 euron ja 10–15 euron tasoille.

Vuotuiset tulot

Kirjallisuuden käännöstoista vuonna 2019 ansaitut bruttotulot olivat keskimäärin 16 150,13 euroa eli tuntuvasti suuremmat kuin edellisenä vuonna (13 803,12), mutta tässäkin on havaittavissa hienoista aaltoliikettä, kun vuonna 2017 keskiarvo oli 18 664,14. Bruttotulojen mediaani vuonna 2019 jäi selvästi keskiarvon alle (13 360), ja esimerkiksi vuonna 2017 mediaani oli paljon korkeampi (15 000).

E-kirjoista maksetut korvaukset ovat kasvaneet merkittävästi siitä syystä, että tällä kertaa mukaan on laskettu myös äänikirjoista saadut tulot, jolloin tulokset eivät ole vertailukelpoisia. Keskimääräiset tulot e- ja äänikirjoista vuonna 2019 olivat 899,71 ja mediaani 880,96 euroa. Vuonna 2018 e-kirjoista maksettiin korvauksia keskimäärin 478,60 euroa. Kaiken kaikkiaan korvaukset ovat olleet kasvussa vuosikymmenen jälkipuoliskolla,

sillä vuonna 2016 keskimääräiset tulot e-kirjoista olivat 184,27 euroa. Äänikirjabuumi lisää jonkin verran korvaustuloja, kun kustantamot pyrkivät ostamaan äänikirjaoikeuksia myös aiemmin julkaistuihin suomenoksiin.

Apurahatulot vuonna 2019 olivat kasvaneet edellisvuodesta, ja kysymykseen vastanneet olivat saaneet vuonna 2019 keskimäärin 11 072,33 euroa kirjallisuuden käntämiseen tarkoitettuja apurahoja, kun vuonna 2018 summa oli 10 307,78 euroa. Vastausten mediaani oli 10 500, kun se edellisenä vuonna oli ollut 7 000 euroa.

Myös Sanasto-korvauksissa näkyy hienoista nousua. Vuonna 2019 korvauksien kokonaissumma oli keskimäärin 6 258,13 euroa ja mediaani 3 968 euroa, kun vuonna 2018 vastaavat luvut olivat 5 535,23 ja 3 372,96 euroa. Huippuvuosi tosin oli vuonna 2017, jolloin keskiarvo oli 6 508,70 euroa ja mediaani 4 600,00 euroa. Sanasto-korvausten vaihtelusta on kuitenkin vaikea tehdä johtopäätöksiä, sillä korvauksiin vaikuttavat joka vuosi lainausten lisäksi myös aiempien vuosien rästitilitykset.

Työt kasaantuvat

Töiden määrästä todettiin, että 27 prosenttia olisi halunnut enemmän töitä, 7 prosenttia vähemmän töitä ja 67 prosentin mielestä töitä oli sopivasti. Muilta osin jakauma on vaihdellut vuosikymmenen jälkipuoliskolla, mutta vähemmän töitä halunneiden osuus on kasvanut koko ajan. Vuoden 2015 kyselyssä kenelläkään ei ollut mielestään liikaa töitä. Tulos heijastanee kirjojen kierron nopeutumista. Töitä on tarjolla niin lyhyellä varoitusajalla, että aikataulun suunnittelemiseen käy yhä vaikeammaksi, ja toimeksiantoja joudutaan ottamaan haluttua tiukemmalla aikataululla joko taloudellisista syistä tai suhteiden säilyttämiseksi toimeksiantajiin.

Palkkiokyselystä

Vuoden 2019 palkkiokyselyyn vastasi 64 henkilöä, joista 63,5 % käänsi kirjallisuutta päätoimisesti, 31,75 % sivutoimisesti ja 4,75 % ei lainkaan. Vastaajien määrä on pysynyt vuosikymmenen jälkipuoliskon kutaquinkin vakiona.

Vapaamuotoisessa palautteessa on pääasiassa kritisoitu matalaa palkkiotasoa ja yhä hektisemmäksi käyvää työtahtia. Samalla on tiedusteltu, miksi e- ja äänikirjakorvausten määräytymisperusteet on poistettu kyselystä. Tämä johtuu siitä, että käytännöt ovat jo pitkälti vakiintuneet kustantajittain, jolloin asiaa on tarpeellonta kysellä uudelleen. Sen sijaan korvausten jakaumaa voisi kartoittaa muulla tavoin. Kyselyä pyritäänkin kehittämään siinä määrin kuin tekninen osaaminen sallii. Tämänkertaista kyselyä moitittiin syystäkin kömpelöksi, hitaaksi ja raskassoutuiseksi, ja tavoitteena onkin tehdä tämän vuoden kyselystä entistä toimivampi ja kysymyksiltään ajankohtaisempi ja olennaisempi.

Teksti: Kari Koski

Kirjoittaja on toiminut kirjallisuuden suomentajana vuodesta 2002. Vuodesta 2015 alkaen hän on kartoittanut suomentajien tulotasoa ykkösjäoston vuotuisessa palkkiokyselyssä.

Palkkiokyselyjen tulokset ovat luettavissa SKTL:n verkkosivujen jäsenosiossa: www.sktl.fi/jasenet/kirjallisuuden-kaantajat

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Aaltonen, Esa, Alajärvi, II
Airaksinen, Sara, Helsinki, III
Jokela, Linda, Rooma, Italia, IV
Kaaja, Mariela, Tampere, II
Korhonen, Osmo, Helsinki, I
Lehmuksenoksa, Maija, Helsinki, II
Merikallio, Anna, Espoo, V
Oksanen, Olga, Kouvola, II
Reimers, Joachim, Espoo, II
Rihko, Mariia, Lieto, IV
Sainio, Merja, Helsinki, I ja II
Sihvonen, Susanna, Tampere, II
Tuukkanen, Maija, Tampere, II ja III
Tyynilahti, Vesa, Helsinki, II
Voronkova, Anna, Moskova, Venäjä, IV

Opiskelijajäsenet

Edahbi, Youssef, Porvoo, IV
Ihatsu-Seppälä, Susanne, Hyvinkää, II
Karjalainen, Nea, Tampere, II
Kaskela, Milla, Helsinki, IV
Kuttila, Satu, Tampere, II
Loppinen, Nelli, Tampere, II ja III
Miikki, Leenu, Joensuu, IV
Munnukka, Asta, Joensuu, IV
Salmi, Piia, Puutikkala, II
Savolainen, Elina, Huittinen, II

Uuden jaoston jäsenet

Mashanashvili, Zoya, Helsinki, IV
Mäntynen, Anna, Tampere, V
Waegemans, Evelien, Pukkila, IV

Osa uusista jäsenistä ei antanut lupaa nimensä julkaisuun lehdessämme.

Tervetuloa jäseniksi!

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Valtioneuvoston kanslia julkaisi koronavirustautiin ja poikkeusoloihin liittyvän sanaston

Valtioneuvoston kanslian (VNK) käännös- ja kielitoimiala on koonnut koronavirustautiin (COVID-19) ja sen leviämisen ehkäisyyn ja poikkeusoloihin liittyviä, eri yhteiskunnan aloja koskevia termejä ja ilmaisuja sisältävän sanaston. Sanaston kielinä ovat suomi, ruotsi, englanti ja venäjä. Se sisältää noin 350 käsitettä tai ilmaisuja. Sanasto tarjoaa apua koronavirustaudista, sen ehkäisemisestä, toimeenpannuista rajoituksista ja poikkeusoloista kirjoittaville ja kääntäville. Sanasto julkaistiin huhtikuussa 2020 ja sitä päivitetään.

– Sanastoa koottiin aluksi valtioneuvoston kanslian omien kääntäjien työn tueksi, mutta sitten syntyi ajatus tarjota sanastoa myös muiden kääntäjien, asiantuntijoiden ja miksei laajan yleisönkin avuksi. Sanasto ei ole normittava eikä sitä ole tämän kriisiajan keskellä kierrätetty asiantuntijakommenteilla. Se voi kuitenkin antaa apua kiireellisiin käännöksiin ja tarjota ajatuksia jo ainakin kerran aiheen teksteissä valtioneuvostossa käytetyistä termeistä ja ilmaisuista, kertoo **Niina Elo-
maa**, sanastotyötä koordinoiva erityisasiantuntija valtioneuvoston kansliasta.

Valtioneuvoston kansliassa laaditaan monikielisiä valtionhallinnon sanastoja. Eri alojen sanastoja laaditaan yleensä erillisinä sanastohankkeina, jotka toteutetaan yhteistyössä valtionhallinnon asiantuntijoiden sekä kielten ammattilaisten kanssa.

VNK:n sanastoihin voi tutustua verkkosivuilla: vnk.fi/kaannos-ja-kielipalvelut/sanastot, josta löytyy myös sanasto *Koronavirustautiin (COVID-19) ja poikkeusoloihin liittyviä termejä ja ilmaisuja fi-sv-en-ru*.

Niina Elomaa

Sanastoon liittyvät kommentit voi lähettää osoitteeseen termineuvonta@vnk.fi.

Valtioneuvoston kanslian uutisen pohjalta kokosi:
Jenni Kavén

Tulkausta koronan aikaan

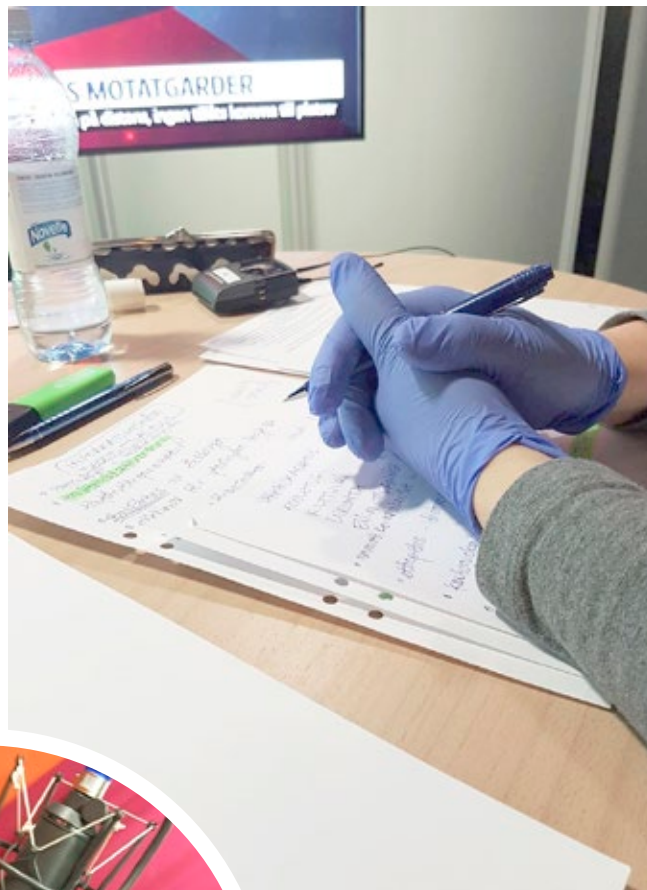
Kulunut kevät jää aikakirjoihin outona ja erikoislaatusena ajanjaksona. Joillekin koronapandemia on merkinnyt lisää töitä, mutta monilta se on tyhjentänyt kalenterin täysin. Yksi tällainen ammattiryhmä on konferenssitulkit, joiden työt sulivat olemattomiin sitä mukaa kun Suomi maaliskuussa alkoi sulkeutua ja hallitus ilmoittaa erilaisista rajoitustoimista.

Valtioneuvoston koronatilannetta käsittelevät televisioidut tiedotustilaisuudet ovat kuitenkin tarjonneet pienelle joukolle ruotsiksi tulkkavia konferenssitulkkveja keväällä töitä ja jännittävän ammatillisen haasteen.

17. maaliskuuta sain Delinguan tulkkau palvelupääliköltä Annelilta yllättävän puhelun, jossa tiedusteltiin, olisinko valmis tulkkamaan hallituksen koronavirukseen liittyvää tiedotustilaisuutta vielä samana päivänä Yle Fem -kanavalla ruotsiksi. Vastattuani tarjoukseen myöntävästi kiirehdin lukemaan lähipäivien koronauutiset läpi ja aloin valmistautua suoraan lähetykseen. Tuo tiistapäivä oli lähtölaukaus kevään 2020 ”korona-tulkkauksille”.

Hallitus on pitänyt omat tiedotustilaisuutensa Valtioneuvoston linnassa, mutta tulkit ovat istuneet Yleisradion tiloissa, ensin Pasilassa ja nyttemmin Ylen aluetoimituksessa Vaasassa. Tekniikka ei ole toiminut aina ongelmitta eikä kollegan auttaminen ole ollut turvavälin takia mahdollista. Oma stressitekijänsä on ollut jatkuvassa muutoksessa elävä aika-taulu valtioneuvoston tehdessä päätöksiä nopeasti muuttuvan tilanteen keskellä. Joinakin päivinä olemme olleet kotona valmiustilassa koko päivän, toisinaan taas istuneet studiossa tunteja odottaen lähetyksen alkua. Joskus kahden tulkkauksen väliin on jäänyt vain yöunien mittainen tauko. Painetta on lisännyt myös tietoisuus siitä, että asiasisältöjen tulee välittyä oikein. Aihealueet ovat vaihdelleet epidemiologiasta valtiontalouteen ja valmiuslaista kansan henkiseen kanttiin. Niitä kaikkia on katsottu koronan värittämiä lasien läpi.

Suora lähetyk, ministerien valmiiksi kirjoitetut puheet, ahkerat viittaukset lainsäädäntöön, nopea tempo ja

psykkisesti haastava tilanne ovat sekä koetelleet että kehittäneet paineensietokykyä ja tehneet työstä vaativaa. Yleissivistys ja kattava media-seuranta sekä valtionhallinnon ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemus ovat puolestaan tukeneet työtä – tulkkauskokemuksen ja hyvän kollegiaalisen yhteishengen merkitystä unohtamatta.

Tähän kaikkeen on oman lisämausteensa tuonut tietenkin itse virus, joka on vaikuttanut elämääme niin monin eri tavoin. Yleinen on muuttunut yksityiseksi, myös tulkatessa. Erikoislähetykset tulevat epäilemättä olemaan yksi mieleenpainuvimmista töistäni, vaikka ensimmäisten suorien lähetyksen jännitys onkin viikkojen varrella muuttunut jonkinasteiseksi rutiiniksi.

Hienoa on ollut myös todistaa viittomakielen tulkkien rautaista ammattitaitoa ja sitä, miten he ovat saaneet ansaitusti arvostusta ja näkyvyyttä työlleen. Tulkkaukset tilannutta valtioneuvostoa ja sen kielipalveluyksikköä on kiittäminen siitä, että se on tulkkausten avulla huomionut kielivähemmistöt tänä poikkeuksellisena aikana. On tärkeää, että jokainen äidinkielestään riippumatta voi kokea olevansa yhdenvertaisessa asemassa – varsinkin kun tehdään historiallisia poliittisia päätöksiä, jotka vaikuttavat jokaisen suomalaisen elämään ennenkoke-mattomalla tavalla.

Koronatulkkaukset jatkuvat vielä – mutta toivottavasti normaali arki hämmöttää jo horisontissa.

Teksti ja kuvat:

Tiina Sjelvren

Kirjoittaja on konferenssitulkki ja kääntäjä

Valtioneuvoston erikoislähettykset on simultaanitulkattu 17.3. lähtien suorana Yle Fem -kanavalla.

Tulkkitiimissä ovat allekirjoittaneen ohella olleet mukana Christina Skogster, Annica Törmä, Johan Lindholm ja Tiina Gustafsson. Tulkkaukspalveluiden vastaava toimittaja oli Delingua Oy.

Bättre service för allmänheten

Det är ett roligt och lärorikt samarbete vi på Svenska Yle har med simultantolkarna. Tekniskt har vi jobbat fram nya lösningar för tolkarnas behov, ett behov som inte funnits förr i den här formen. En ny lösning är bland annat att tolkarna nu också kan arbeta från Vasa. Det betyder att det finns en studio i Helsingfors och en i Vasa. Det tekniska teamet kör ut sändningen från kontrollrummet i Yles nyaste studio i Mediehuset Helsingfors, som är belägen invid tolkarnas rum.

Tolkarna tillsammans med Svenska Yles team har varit på plats i studion ibland tidiga morgnar, ibland sena kvällar, och haft möjlighet att på nära håll följa yrkesgruppens stora professionalitet, som den stora allmänheten nu också har fått ta del av på ett sätt och i en omfattning som aldrig förr.

Tove Virta

projektledare för direktsändningar, Svenska Yle

I en krissituation har vi på Yle ett speciellt ansvar för att all relevant information är tillgänglig också på svenska. Under coronakrisen har betydelsen av simultantolkning ökat, eftersom regeringens presskonferenser innehållit information om dramatiska beslut som berört alla medborgare i Finland. Vi är mycket tacksamma för tolkarnas insatser! I och med dem har vår publik på Yle Fem och Yle Arenan i realtid fått veta vad som sagts på presskonferenserna.

Den respons vi fått från publiken har varit överväldigande positiv. Folk har uppskattat att de fått höra om regeringens beslut och linjedragningar på sitt modersmål i direktsändning. Också tolkarnas insatser har fått beröm. Många har speciellt nämnt snabbheten, de har förundrats över hur tolkarna kan översätta så oerhört kvickt!

Ett exceptionellt läge kräver exceptionella insatser. Det är med andra ord inte så överraskande att vi i nuläget har tyckt att vi behöver simultantolkning.

Johanna Törn-Mangs

mediechef på Svenska Yle

Villasukat jalkaan ja uraputki nousuun

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto järjesti yhteistyössä Kääntäjämestarin kirjan kanssa ”Arkilaatu ja laatuarki – kokemuksia laadukkaasta toimijuudesta kääntämisen ketjussa” -paneelin webinaarin muodossa perjantaina 17. huhtikuuta 2020. Paneelin oli tarkoitus olla osa KäTu2020-symposiumia, mutta poikkeustilanteen takia paneelin järjestäjät ehdottivat etätyöpajaa kotona kököttävien käännösalan ammattilaisten iloksi. Webinaaritalenne on esillä SKTL:n Vimeo-tilillä vimeo.com/user14133957.

Kello on noin 13.55, ruudullani näkyvät teknisenä tukena toimiva SKTL:n järjestöasiantuntija **Jenni Kaven**, webinaarin puheenjohtaja **Tiina Kinnunen** Kääntäjämestarin kirjasta sekä panelistit, freelance-kääntäjän näkökulmaa edustava **Satu Leinonen** Satutextistä ja käännöstoimiston näkökulmaa edustava **Maarit Satukangas-Pohjola** Maris Multilingualista. Ruudulla osallistujia kehoitetaan hakemaan vielä kuppi kahvia nenän eteen ja villasukat jalkaan. Webinaari alkaa mukavan rennoissa tunnelmissa. Aluksi käydään vielä läpi webinaarin

teknistä puolta, sitten ääneen päästetään panelistit, jotka pitävät lyhyet alustukset siitä, mitä kaikkea laatu heidän näkökulmastaan tarkoittaa. Itse pohdin webinaarin aiheita erityisesti pian valmistuvan käännösopiskelijan silmin.

Webinaarin aiheet ovat nimensä mukaisesti laatu, yhteistyö ja toimijuus kääntämisen ketjun eri vaiheissa ja eri näkökulmista tarkasteltaessa. Laatu on viime aikoina ollut kuuma puheenaihe alalla. Laadukas käännös ei tarkoita pelkästään kirjoitus- ja asiavirheetöntä, ajoissa palautettua tekstiä, vaan monia muitakin asioita tulee pitää mielessä: oman asiantuntijuuden kehittyminen, oman ammatillisen itsetunnon rakentaminen, sujuva yhteistyö toimiston ja kääntäjän välillä, ja niin edelleen. Harmillisen usein varsinkin aloittelevat kääntäjät näkevät harvakseltaan napatut käännöstyöt suunnilleen taivaan lahjana, jolloin kokemuksen karttumisen saattaa mennä esimerkiksi palkkion, järkevien aikataulujen ja tarpeellisen palautteensaamisen edelle. Käännöskokemuksen saaminen on luonnollisesti tärkeää, mutta pidemmän

päälle malli ei ole hedelmällinen. Ihanteellisin yhteistyötilanne on sellainen, jossa jokaisella toimeksiannon osapuolella on toisilleen jotain annettavaa – ei pelkästään termipankkeja, oikolukua ja muuta, vaan myös kehuja, palautetta ja tukea.

Webinaarissa keskusteltiin toimijuudesta ja esimerkiksi kääntäjän asemasta neuvottelutilanteissa. Puhetta oli siitä, että kääntäjä on tärkeä osa neuvotteluissa, sillä eihän ketään voi pakottaa hyväksymään toimeksiantoja. Totta on, että loppupeleissä freelancer valitsee ja hyväksyy jokaisen toimeksiantonsa itse. Aina asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen. Tilanne tuskin on niin paha, että kääntäjä joutuu valitsemaan toimeksiannon ja leipäpussin ostamisen väliltä, mutta pelissä voi olla esimerkiksi se kokemuksen karttuminen tai oman jalsijan ottaminen hyvin kilpaillulla alalla. Kääntäjä joutuu miettimään myös sitä, että jos hän nyt kieltäytyy toimiton tarjoamasta käännöstyöstä, kuinka herkästi hänelle enää tarjotaan toimeksiantoja vastaisuudessa. Pulma on varmasti tuttu meille jokaiselle, varsinkin työelämän alkuvaiheessa. Toisaalta kannattaa pitää mielessä, että jos nyt myy osaamistaan liian halvalla, se saattaa kostautua myöhemmin. Laadussa pitää ottaa huomioon myös kääntäjän ja asiakkaan eriävät käsitykset laatutasosta. Mielessä pidettäköön odotusten kolmio: hyvää, nopeasti ja halvalla. Voit valita näistä kaksi. Joskus asiakas haluaa käännöksen nopeasti ja halvalla, jolloin hän saa ”tällä rahalla tätä”, kuten Tiina Kinnunen muistuttaa.

Toisaalta laatu tuo mukanaan myös vastuuta. Kääntäjän vastuulla on pitää työkalunsa sekä oma osaamisensa ajan tasalla. Kääntäjät ja tulkit ovat taipuvaisia marmattamaan alan arvostuksen puutteesta, joka onkin hyvin todellinen huolenaihe. Kaikki eivät kuitenkaan tule ajatelleeksi, että käännös- ja tulkkaustaitojen lisäksi esimerkiksi omia asiakaspalvelu-, neuvottelu- ja johtajuustaitojaan voi kehittää, jotta vastaisuudessa tällaiset hankalat kohtaamiset sujuisivat vaivattomammin. Panelikeskustelusta jäi mieleen myös se oppi, että käännöksiä voisi hyvin kohdella kuin fyysistä kauppatavaraa, vaikka tuote onkin abstrakti. Käännökselle sovitaan kuitenkin tietyt toimitusehdot, tekemiseen tarvitaan tietyt työkalut, ja kääntäjän täytyy miettiä tarjoamalleen tuotteelle tekijät, jotka erottavat hänen tuotteensa muista tarjolla olevista tuotteista. Toimeksiantosopimukseen voi kirjata esimerkiksi tarjouksen erääntymispäivän. Tiina Kinnunen puhui siitä, kuinka taannoisessa SKTL:n tapahtumassa asiakkaan edustaja kertoi, että

Laadukas käännös ei tarkoita pelkästään kirjoitus- ja asiavirheetöntä, ajoissa palautettua tekstiä.

kilpailutuksessa jokainen käännöspalveluntarjoaja mainosti itseään suunnilleen sanoin ”meillä on ammattilaisia ja ammattitasoiset työkalut”. Täh? Tämänhän pitäisi olla itsestään selvää! Vai tulisiko jollain mieleen mainostaa palvelujaan sanoin ”no, menee varmaan vähän sinne suuntaan mutta ainakin saatte halvalla”? Internetin ja somen valtakaudella pelkkä ”ammattitaito” ja ”tarvittava teknologia” eivät enää riitä, vaan kääntäjän ammattikin muuttuu niin, että kääntämisen ja käännöstyökaluosaamisen lisäksi tarvitaan markkinointiosaamista, hakukoneoptimointia, taittamista ja mitä milloinkin. Pian voi käydä niin, ettei näidenkään taitojen mainostaminen riitä, vaan niidenkin oletetaan ”kuuluvan pakettiin”, jolloin täytyy löytää itselleen jälleen uudet myyntivaltit.

Keskustelua seurattessani mietin, mitä valtteja aloittelevilla kääntäjillä on alan konkareihin nähden. Kuten panelisti Maarit Satukangas-Pohjola mainitsikin, nuorilla on kenties teknologiaosaaminen paremmin hallussa (ei sillä, etteikö konkareillakin voisi olla, ja hei, jos ei ole, niin tässäpä hyvä koulutusidea SKTL:lle). Konkareilla voi olla muutama kymmenen vuotta kokemusta alalta, mutta meidän vastavalmistuneiden valttimme on esimerkiksi se, että olemme saaneet opetusta uusimmilla ja edistyneimmillä metodeilla. Niin konkareiden kuin kisällienkin kannattaa miettiä, että mikä erottaa juuri sinut kaikista muista palveluntarjoajista – kuten Kieli-asiiantuntijat ry:n **Hanna Gorschnik** osuvasti kommentoi webinaarin loppupuolella, että kääntäjä ei myy sanoja tai edes lauseita, vaan omaa asiantuntijuuttaan.

Teksti: Aino Suoranta

Kirjoittaja on pian valmistuva kääntäjämaisteri ja SKTL:n projektityöntekijä.

Verkostoituminen ja kollegiaalisuus työn tukena

Kirjallisuuden kääntäjän ammatti voi tuntua itsenäiseltä ja yksinäiseltä puurtamiselta, joka katkeaa vain silloin tällöin kustannustoimittajan kanssa tehtävän yhteistyön aikana. Kääntäjä tarvitsee kuitenkin erilaisia verkostoja sekä ammatillisen toimintansa tueksi että osaamisensa markkinoimiseen.

Eri sidosryhmiin ja kollegoihin voi helposti olla yhteydessä sosiaalisessa mediassa, mutta henkilökohtaisen kohtaamisen merkitys tuntuu vain suurenevan, kun monet ihmiset ovat tuttuja vain verkon välityksellä. Tässä artikkelissa pohditaan sekä sosiaalisessa mediassa että kasvokkain tapahtuvaa verkostoitumista ns. normaaliajan tilanteessa. Covid-19-pandemian takia jokainen joutuu rajoittamaan lähikontakteja toisiin ihmisiin, mutta toisaalta juuri nyt voi olla aikaa aktivoitua sosiaalisessa mediassa, laittaa kotisivut kuntoon tai aloittaa uusi blogi.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto verkostoitumisen ja kollegiaalisuuden tukena

Liittoon kuulumisen ja osallistuminen kirjallisuuden kääntäjien jaoston tapahtumiin ja vapaamuotoisiin tapaamisiin tarjoaa hyvän mahdollisuuden tutustua kollegoihin. Kollegaverkosto on tärkeä monesta syystä: Kollegoilta saa tarvittaessa apua kimurantissa käännöspäähkinässä ja kollegalta voi saada tukea vaikeassa neuvottelutilanteessa tai silloin kuin työtä ei olekaan tarjolla. Kollega voi myös pyytää yhteistyökumppaniksi isoon käännöshankkeeseen tai esitellä tutun tekijän kustantajalleen tilanteessa, jossa itse ei voi ottaa tarjottua työtehtävää vastaan. Lisäksi, kollegojen kesken on hauskaa.

SKTL:n jäsenenä voit osallistua liiton kaikkien jaostojen toimintaan.

Aktiivinen osallistuminen ykkösjaoston toimintaan antaa tyydytyksen tunteen, jonka voi saada vain tärkeiden, yhteisten asioiden ajamisesta. Jaoston toimikunnan jäsenenä voit olla mukana päättämässä, millaisia tapahtumia ja koulutuksia jaosto tai liitto järjestää. Toimikunnan jäsenyys on myös luonnollinen reitti liiton kansainvälisiin tehtäviin, esimerkiksi kokousedustajaksi, jolloin pääset solmimaan suhteita kollegoihin Pohjoismaissa, Euroopassa tai ympäri maailmaa.

SKTL:n jäsenenä voit osallistua liiton kaikkien jaostojen toimintaan. Näin pääset solmimaan kontakteja myös muiden alojen kääntäjiin. Tällä voi olla iso merkitys tilanteessa, jossa tarvitset apua jonkin itsellesi vieraan erityisalan osajalta - eiväthän kaikki voi hallita kvanttifysiikan termejä tai cembalon osien nimityksiä, vaikka niistä saatetaankin työn alla olevassa romaanissa keskustella. Kontaktit asiatekstinkääntäjä- ja av-kääntäjäkollegoihin voivat olla arvokkaita myös tilanteessa, jossa töitä kirjallisuuden kääntäjänä ei ole tarjolla riittävästi ja harkitset alan vaihtoa tai lisätöiden hankkimista toisenlaisen käännöstyön parista.

Ykkösjaoston jäsenenä pääset luomaan kontaktin myös käännöskirjallisuuden lukijoihin. Kirjamesupäivystäjänä saat arvokkaan tilaisuuden paitsi esitellä kirjallisuuden kääntäjän työtä, myös kuulla lukijoiden ajatuksia käännöskirjallisuudesta. Kirjamesujen live-kääntäjänä voit antaa lukijoille mahdollisuuden kurkistaa kääntäjän työn käytäntöön. Live-kääntäjän pöydän ääressä on käyty monia keskusteluja, jotka ovat olleet antoisia sekä kääntäjälle että lukijalle.

Käyntikortti

Käyntikortin teettäminen on pieni kustannuserä, mutta siitä voi olla arvaamattoman paljon hyötyä, jos muistat pitää kortteja mukana ja jakaa niitä auliisti aina uusille ihmisille kohdatessasi. Koskaan ei voi tietää, milloin käyntikortti sattuu juuri sinun kaltaistasi kääntäjää etsivän

henkilön käteen. Myös kollegojen kesken on hyvä vaihtaa käyntikortteja, jotta yhteystiedot löytyvät tarvittaessa helposti.

Käyntikorttiin tulee aina painattaa nimen ohella lyhyt titteli, sähköpostiosoite ja puhelinnumero. Harkintasi mukaan voit lisätä kotisivujesi osoitteen, ja jos toivot ihmisten piipahtavan työhuoneellasi, myös käyntiosoitteen. Käyntikortin visuaalinen ilme on makuasia, mutta jokin hauska twisti kortissa saattaa saada sen erottumaan kymmenien korttien joukosta.

Verkkonäkyvyys

Mikäli työtilanteesi vaatii uusien työtehtävien jatkuvaa hankintaa, kannattaa panostaa omiin, ajan tasalla oleviin kotisivuihin, joille voi aina käännösnäytteen tai kirjasesittelyn lähettäessään jakaa linkin. Hyvät kotisivut sisältävät yhteystiedot, luettelon tekemistäsi käännöksistä sekä otteita parhaista käännöksistäsi. Näiden lisäksi voit lisätä kävijämääriä mielenkiintoisella blogilla tai vlogilla.

Mikäli haluat näkyä säännöllisesti sosiaalisessa mediassa, tee ajastettuja päivityksiä. Vaikka välillä onkin tärkeää ottaa kantaa johonkin päivän polttavaan asiaan, suurin osa päivityksistä on luonteeltaan sellaisia, että voit käyttää viikosta keskitetysti muutaman tunnin niiden laatimiseen ja ajastaa ne ilmestymään sopivin välein. Somelle ei kannata uhrata parasta vireystilaansa, vaan paras aika somen hoitamiseen on iltapäivällä, kun tehokkain työaika on takana.

Mikäli käytät sosiaalista mediaa ammatillisen näkyvyyden hankkimiseen, pidä päivitysten sisältö pääosin ammatillisena.

Mikäli käytät sosiaalista mediaa ammatillisen näkyvyyden hankkimiseen, pidä päivitysten sisältö pääosin ammatillisena. Kirjallisuuden kääntäjänä voit käsitellä kääntämistä, käännöksiä, käännöstutkimusta, käännösten saamia kritiikkejä, kieltä... Tärkeintä on, että olet itse kiinnostunut siitä, mistä kirjoitat. Muista, että omia töitä saa ja pitää hehkuttaa eikä vääränlaisesta vaatimattomuudesta ole kuin haittaa.

Sosiaalinen media kollegiaalisuuden tukena

Erilaiset sosiaalisen median ryhmät ovat suosittuja kanavia käydä ammatillista keskustelua. Kirjallisuuden kääntäjilläänkin on monia verkostoja, joihin kuulumalla voi sekä saada tietoa helposti että solmia arvokkaita suhteita. SKTL:n I jaoston jäsenen on helppo aloittaa kollegiaalinen verkostoituminen I jaoston Facebook-ryhmästä, joka löytyy nimellä Kirjallisuuden kääntäjien jaosto (SKTL).

Suomen, ruotsin ja saamen kielistä muihin kielisiin kääntäville on oma verkkoyhteisönsä, FILIn ylläpitämä Kääntöpiiri (kaantopiiri.fi). Siellä voi sekä ylläpitää suhteita kollegoihin ympäri maailmaa että olla näkyvillä ulkomaisten kustantajien suuntaan.

Artikkeli ilmestyy myöhemmin erilaisten käännöstyöhön liittyvien ryhmien verkko-osoitteilla täydennettynä osoitteessa kirjallisuudenkaantajanselviytymisopas.com.

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on SKTL:n mentoriohjelman vetäjä ja Kirjallisuuden kääntäjän selvitymisoppaan päätoimittaja.

Uudet mentoriparit aloittavat toukokuussa

Olemme iloisia siitä, että pystymme jälleen tarjoamaan mentoriohjelman aloitteleville jäsenillemme. Kokeneen kollegan tuki on tärkeää käänös- ja tulkkausalalla, joka voi olla monella tavalla vaativa. Korona-aika on tuonut omat haasteensa sekä alalle että mentorointiin. Monien työtilanne on heikentynyt voimakkaasti ja pitkään jatkunut eristäytyminen muista ihmisistä vaikuttaa paitsi työelämään myös mielialaan. Toivomme, että mentorointi voi omalta pieneltä osaltaan sekä auttaa selviämään töistä tässä uudessa tilanteessa että tarjota aktoreille ja mentoreille yhden uuden kanavan tärkeään kollegiaaliseen keskusteluun.

Koronatilanteesta johtuen suositamme, että mentorointi ainakin lähikuukausina toteutetaan kokonaan etäyhteyksiä käyttäen, vaikka henkilökohtainen tapaaminen olisikin luontevan ja luottamuksellisen suhteen syntymisen kannalta tärkeää. Kaikki mentoriohjelman alkukeskustelut järjestetään etäyhteyttä käyttäen ainakin elokuun 2020 loppuun asti.

Kannustamme hakeutumaan mentoriohjelmaan myös poikkeusaikana. Nyt kun työtä näyttäisi monilla olevan tavallista vähemmän, on aikaa kehittää ammattitaitoa, pohtia ja järjestää työtä uudella tavalla sekä keskittyä markkinointiin ja brändin luomiseen.

Palautteen avulla kohti parempaa mentoriohjelmaa

Kysyimme SKTL:n ensimmäiseen mentoriohjelmaan osallistuneilta, miten ohjelma on vaikuttanut heidän työskentelyynsä ja työtilanteeseensa nyt, kun ohjelman päättymisestä on reilu vuosi. Erilaisia myönteisiä vaikutuksia on paljon, vaikka joku pohtikin, että on vaikea sanoa, mikä on mentoriohjelman suoraa vaikutusta ja mikä karttuneen kokemuksen tuomaa varmuutta.

Useat aktorit olivat varmoja, että tietyt positiiviset muutokset heidän ammatillisessa itsetunnossaan ovat mentoriohjelman tulosta. Monet ovat saaneet vahvistusta nimenomaan yrittäjyyteen. ”Uskallan tehdä töitä

© Maarit Laitinen

Mentoriohjelman aloitustilaisuus Helsingissä vuonna 2019.

kääntäjäyrittäjänä!” sanoo vastauksessaan yksi aktoreista. Saman suuntaista kehitystä raportoitiin jo heti mentoriohjelman päätyttyä. On tärkeää, että myönteiset muutokset ovat jääneet pysyviksi mentorisuhteen päätyttyä.

Oman ammattitaidon arvioiminen helpottui mentoriohjelmaan osallistumisen myötä. Myös ammatillisen it-seluottamuksen kasvaminen nähdään mentoriohjelman aikana alkaneena prosessina, joka yhä jatkuu. ”Tiedän yhä paremmin, mitä oikeasti osaan, ja että tosiaan osaan. Mentorin kanssa käydyt keskustelut auttoivat hahmottamaan sitä, miten omaa työtä ja osaamista voi arvioida.” ”Mentori rohkaisi minua seisomaan osaamiseni takana. Se on välillä vieläkin vaikeaa, kun on hankala sanoa, että tässä minä olen hyvä, mutta helpottuu koko ajan.”

Mentoriohjelmaan osallistuminen vaikutti monien aktoreiden asiakassuhteisiin. Yksi aktori kirjoittaa olevansa hieman rohkeampi esimerkiksi kysymään työn yksityiskohdista ja mainitsemaan epäkohdista. Toinen taas sanoo: ”Olen varmempi suhteessani asiakkaisiin. En pyytele anteeksi työn hintaa enkä lupaille liikoja aikataulun suhteen.” Kolmas aktori kertoi, että mentori auttoi häntä ymmärtämään, että asiakas tarvitsee kääntäjää yhtä paljon kuin kääntäjä asiakasta, ja sen muistaminen auttaa selviytymään asiakasneuvotteluista liikoja nöyristelemättä.

Kolme aktoria kertoo mentoriohjelmalla olleen vaikutusta siihen, miten he kokevat alan kokonaisuudessaan. Kaksi heistä koki helpotuksena sen, että he saivat nähdä alan olevan välillä vaikea muillekin kuin vain itselleen; se ei aina johdukaan omasta kokemattomuudesta, jos töitä on vähän. Kolmas taas kirjoitti: ”Mentorin työtilanteen näkeminen sai ajattelemaan isommin. Uskallan haaveilla ja edetä pikkuhiljaa kohti omaa työtäni ja omanlaistani yritystä.”

Mentorivuosi voi vaikuttaa myös yllättävillä tavoilla ja ura voi lähteä odottamattomaan suuntaan. Mentorointi voi myös osoittaa, että työ, jota aktori on itselleen suunnitellut, ei olekaan sellaista kuin hän on kuvitellut, ja on syytä suunnata jollekin toiselle käännoalalle. Mitä varhaisemmassa vaiheessa tällaiset oivallukset syntyvät, sitä nopeammin pääsee kehittämään osaamistaan oikeaan suuntaan.

Lisää joustoa mentoroinnin toteuttamiseen

Sekä mentoriohjelman päättyessä että nyt vuosi ohjelman päättymisen jälkeen saamamme palaute on arvokasta. Ei tietenkään ole mahdollista toteuttaa kaikkia parannusehdotuksia, etenkin kun ne välillä vetävät vastakkaisiin suuntiin. Siksi olemme päätyneet lisäämään mentoriohjelman joustavuutta, jotta se sopisi mahdollisimman monen henkilön aikatauluun ja työskentelytapoihin. Erityisen tärkeää on, ettei maantieteellinen sijainti muodostaisi estettä osallistumiselle.

Mentoriohjelman aloitusajankohtaa ei ole määritelty ja ohjelman voi toteuttaa kokonaan tai osittain etäyhteyden välityksellä. Pääasia on, että mentoripari pitää yhteyttä vuoden ajan ja keskustelee säännöllisesti ja luottamuksellisesti aktoria askarruttavista ammatillisista kysymyksistä. Mentoroinnissa tärkeintä on kollegiaalinen tuki ja mahdollisuus kysyä sellaisistakin työhön liittyvistä asioista, joista muuten on hankala keskustella.

Mentori ei ole aktorinsa opettaja eikä tiedä ainoaa oikeaa tapaa tehdä asioita, mutta hän on kollega, joka toivottavasti voi auttaa aktoriaan välttämään joitakin vaaranpaikkoja ja saavuttamaan riittävän ammatillisen itsetuntemuksen ja itsetunnon. Mentorin tehtävänä ei ole tasoittaa aktorin tietä eikä tehdä tehtäviä tai ratkaisuja aktorin puolesta, mutta välineitä kuopista kiipeämiiseen ja päätösten tekemiseen hänellä saattaa olla tarjota. Ja onhan mahdollisuus pallotella ajatuksia ja ideoita arvokasta molemmille osapuolille.

Mentoriohjelmasta saa lisätietoa SKTL:n kotisivujen jäsenosiosta otsikon Mentoriohjelma alta. Samasta paikasta löytyy myös Hae aktoriksi -lomake. Aktori-haku on avoinna koko ajan. Kunkin kuun 15. päivään mennessä jätettyihin hakemuksiin annetaan vastaus seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Mentoriohjelmaan hyväksyminen ei aina tarkoita, että mentorointi alkaa välittömästi, sillä sopivan mentorin löytymiseen voi mennä aikaa.

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on SKTL:n mentoriohjelman vetäjä.

1. Kuka ja mikä olet?

Esa Penttilä, Eppu. V jaoston puheenjohtaja, eli opettaja ja tutkija. Käytännön kääntämistä teen vähän, vaikka olen auktorisoitu kääntäjä ja II jaoston pitkäaikainen jäsen. Tosin tutkimus- ja opetustyössä kääntää osin jopa huomaamattaan. Varsinaisesti olen yliopistonlehtori, mutta kesäkuun loppuun toimin määräaikaisena käännöstieteen professorina Itä-Suomen yliopistossa.

2. Missä asut?

Joensuun Nolja-kassa 1980-luvun alussa rakennetussa omakotitalossa.

3. Mitkä ovat työkielisi?

Lähinnä suomi ja englanti. Jonkin verran käytän ruotsia, ajoittain lähinnä luen saksaa, joskus joitain muita kieliä. Erityisesti tutkimus, mutta myös opetus, on luonteeltaan monikielistä.

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

En oikein osaa, se häiritsee keskittymistä. Ehkä se johtuu siitä, että kun teen itse musiikkia, niin kiinnitän siihen liikaa huomiota, enkä osaa jättää sitä taustalle.

5. Mikä on inhokkitermisi?

Äkkiseltään tulee mieleen tuottavuus – varsinkin yhdys-sanoissa tutkimustuottavuus tai julkaisu-tuottavuus, joissa sitä käytetään usein valitettavan yksioikoisesti.

6. Millaisissa vaatteissa käännät/opetat/tutkit mieluiten?

Normiarkiasussa, viihdyn farkuissa.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

Ehkä ajatushippusia – tai jokunen kahviläikkä, ei mitään kiinteämpää.

8. Mistä käännöksestäsi/tutkimuksestasi olet kaikkein ylpein?

Lähinnä muistan noloimmat mokat. Kaikkea on kiinnostavaa tehdä ja kaikesta oppii. Yleensä siitä innostuu, mikä on juuri meneillään. Nyt meillä on Joensuussa käynnistynyt kiinnostava projekti tutkimuskääntämisestä hyvällä porukalla.

Kuvassa vasemmalta oikealle: Hannu Rantanen, Risto Laatikainen, Eppu, Kari Tuononen ja Mikko Mattila Ilvaarirockin lavalla bändin 30-vuotisjuhlavuonna.

9. Menetätkö joskus yönesi käännöstyön/opetuksen/tutkimuksen takia? Tai tulevatko ne uniisi?

Aika ajoittain. Varsinkin, kun työt kasautuvat, ne tunkevat uniin ja öihin. Yritän sitä välttää.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkieleksi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpynyt tulikirjaimin sieluusi?

En muista erityistä, vaikka luulen olleeni hereillä. Yhdestä kesätoimittajapestistä muistan toimituspäällikön opetuksen, että lehtijuttu ei ole koskaan niin hyvä, ettei se lyhentämällä parani.

II. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Teen siinä rakasta hommaa, eli soitan rokkia bändin kanssa. Bändi tekee konkreettisesti näkyväksi sen, kuinka luova tekeminen on aina yhteistyötä. Samalla siihen yhdistyvät kielet, sillä musiikkia olen aina tehnyt suomeksi ja englanniksi. Kuvan bändi, The Kytkin, täyttää syksyllä 36 vuotta, eli selättää pituudessa työurani.

Suomennetun kaunokirjallisuuden salaiset tiet

Joensuussa asuva **Kirsti Era** tarjoaa minulle kahvia ja suklaaluumuja. Venäläisen tavan mukaan istumme keittiössä pitkään ja puhumme kaikesta. Kolme maani vuosikymmentä kohtaavat hänen venäjässään: neuvostoliittolainen 80-luku, julma 90-luku ja oma 2000-lukumme. Sen lisäksi, että Kirsti on kääntäjä, hän on myös yhteiskunta- ja ympäristöaktivisti. Kirsti opiskeli venäjää 1970-luvulla Jyväskylässä ja Kiovassa ja on toiminut tulkkina ja virallisena kääntäjänä, opettanut venäjää suomalaisissa yliopistoissa 25 vuotta. Nykyään hän kääntää eniten kaunokirjallisuutta.

Monipuolinen kuva nyky-Venäjistä

Kirsti on aina rakastanut venäläistä kirjallisuutta. Hän uskoo, että kirjallisuuden kautta saa monipuolisen kuvan venäläisestä yhteiskunnasta. Kuitenkaan esimerkiksi Suomessa venäläinen kirjallisuus ei ole kovin tunnettua. **Tolstoi**, **Dostojevski** ja **Tšehov** toki tunnetaan, ja jotkut ovat lukeneet **Ljudmila Ulitskajan** teoksia, joita on suomennettu paljon. Myös **Viktor Peleviniä**, **Boris Akuninia** ja **Sergej Dovlatovia** on suomennettu, mutta heidän tuotantonsa ajoittuu viime vuosisadalle. 2000-luvun venäläiskirjailijoita ei juuri tunneta.

Kirsti on kääntänyt etenkin nykyvenäläisiä kulttikirjailijoita, kuten **Pavel Sanajevia**, **Guzel Jahinaa**, **Jelena Tšizovaa** ja **Roman Sentsiniä**, joiden teoksiin en itsekään ollut aikaisemmin tutustunut. Aiheet ovat liian läheisiä, tuttuja ja kipeitä. Luin **Roman Sentsinin** teoksen *Pato* vasta valmistautuessani Kirstin haastatteluun, ja se aiheutti minussa todella voimakkaan tunnereaktion. Teos kertoo ihmisten siirtämisestä kotikylästä kaupunkiin ja siitä kuinka voimaton ihminen voi olla uuden venäläisen valtion rahanahneuden edessä.

Kirsti toteaa, että Padossa on reipasta kritiikkiä Venäjällä vallitsevia oloja kohtaan. Kuvausta siitä, miten valtakoneisto sekaantuu kaikkeen ja miten esimerkiksi jonkin projektin koko rahoituksen jäljet johtavat suoraan politiikan korkeimpiin kabinetteihin. ”Voisi luulla, että kirjailija olisi jo vangittu, mutta hän saikin teoksesta suuren venäläisen *Bolshaja Kniga* -kirjallisuuspalkinnon.” Toisaalta Kirsti huomauttaa, että kaunokirjallisissa teoksissa voi kirjoittaa melko vapaasti. Monet ihmiset eivät lue kaunokirjallisuutta, televisio ja internet ovat kiittäneet suosiossa sen ohi. ”Neuvostoaikaan kirjoittaminen oli paljon vaarallisempaa.”

Kirsti Era kuvattuna kotonaan. ”Kääntäminen pitää mielen virkeänä. Alun perin rupesin kääntämään, koska oli kääntämättömiä tekstejä, jotka toivoin läheisten voivan lukea.”

Kirstistä Venäjän päätelevisiokanavilla uutisointi on nykyään melkein samanlaista kuin Neuvostoliitossa 1979 Brezhnevin aikaan. ”Uutisoidaan vain, kenet valtionpäämies on tavannut ja missä hän on pitänyt puheen.” Suomessa Venäjää koskeva uutisointi on hänestä puolestaan turhan negatiivista. ”Harvoin kerrotaan niitä hyviä uutisia. Täytyy muistaa, että kaikkien ihmisten tavoin myös venäläisiä on monenlaisia ja he ajattelevat eri tavoin. Pato havainnollistaa tätä.”

”Nykykirjallisuudessa on melko paljon synkkää sisältöä. Suomessa, ja kenties Venäjälläkin, mielletään huumori usein omaksi genrekseen, mutta minusta kirja, jossa ei ole huumoria, on liian synkkä. Tämä on minusta

Roman Sentšin ja Kirsti Era kuvattuna SKTL:n osastolla Helsingin kirjamesuilla vuonna 2019.

usein venäläisenkin nykykirjallisuuden ongelma“, toteaa Kirsti. Mutta onneksi näin ei ole esimerkiksi Sanajevin kohdalla.

Hauskat haasteet

Kirsti kertoo pitävänsä kirjallisuuden kääntämisestä sen tarjoamien hauskojen haasteiden takia. Esimerkiksi venäläinen nimijärjestelmä on iso haaste. Klassikoista olemme oppineet, että suomalaiset lukijat tuskastuvat, jos kaikki käännetään sellaisenaan. Esimerkiksi Dostojevskin *Rikoksessa ja rangaistuksessa* **Rodion Romanovitš, Rodja ja Raskolnikov** ovat sama ihminen, riippuen siitä, kuka hänestä puhuu. Joskus hellittelynimeen lisätään vielä liite ”kulta” tai ”pikku”, mutta toisinaan se tuntuu luonnottomalta. Myös patronyymiä eli isännimeä käytetään Venäjällä paljon ikäihmisten keskuudessa. Esimerkiksi naisten isännimi **Ivanovna** ja sukunimi **Ivanova** menevät helposti sekaisin. Toinen esimerkki on Tšizovan *Naisten aika* -teoksesta, jossa mummit puhuvat keskenään eri tavalla. Lukijan täytyy arvata puheparresta kuka puhuu – ja sen arvaakin. Myös Tšizovan uusimman romaanin haasteena ovat pitkät virkkeet taiteellisenä menetelmänä.

Sanajevin romaanissa *Haudatkaa minut jalkalistan taakse* puolestaan mummit kiroilevat. Kirsti kertoo, että kirosoille oli hauska keksiä vastineita. Tällaisissa tilanteissa hän pyytää usein kommentteja asiantuntevilta ystäviltä. Luterilaisilla ja ortodokseilla on myös omat ilmaisunsa. Jos Kirsti tarvitsee apua ortodoksisten ilmausten kanssa, hän kääntyy entisen kollegansa puoleen, joka on ortodoksi. Kirsti myöntää suoraan, että hän voi joskus vahingossa kääntää jotakin kirjaimellisesti, kun ei huomaa että kyseessä on sanonta tai slang- ilmaus. ”Mutta jos et tunnusta virheitäsi, joudut seisomaan housut kintuissa.”

Käännöskirjallisuuden tärkeydestä

Suomessa käännetään paljon amerikkalaista *self help* -kirjallisuutta ja dekkareita. Niillä kustantajat hankkivat

tuloja. Kirsti painottaa, että kaunokirjallisuuden julkaiseminen on kulttuurityötä, josta kustantamot eivät ehkä saa aina omiaan pois.”On hienoa, että on olemassa FILI ja muut kulttuurisäätiöt. Käännöskirjallisuudella on merkitys oman maan kirjallisuudelle”, kiittelee Kirsti.

Kirsti kertoo, että esimerkiksi Into Kustannuksesta kääntäjille ehdotetaan käännettäväksi uusia kirjoja, joista on keskusteltu julkisuudessa. Tämän jälkeen kääntäjä lukee ja antaa arvionsa. Helsingin yliopiston venäläisen kirjallisuuden ja kulttuurin professori **Tomi Huttunen** toimii itsekin kääntäjänä, ja myös hänen kauttaan tulee ehdotuksia.

”Toivoisin että olisi kunnan perustulo- ja tekijänoikeusjärjestelmä, jotta kirjailijat saisivat leipänsä ja kääntäjä voisi elää ja kääntää sellaista kirjallisuutta, jonka kokee tärkeäksi ja mielenkiintoiseksi”, hän toteaa.

Kirsti harmittelee, että lukijoiden on nykyään vaikea saada tietoa uusista suomennoksista. Televisiossa ja radiossa on kulttuuriohjelmia vähemmän kuin ennen, ja nekin käsittelevät pitkälti suomalaista kirjallisuutta – käännetty kirjallisuus pääsee harvoin esille. Toinen ongelma on, että kunnan kritiikkejä, jotka esittelevät ihmisille uutta kirjallisuutta, ei enää juuri julkaista. ”Onneksi esimerkiksi **Mika Perkiömäen** käännöskritiikkejä kuitenkin vielä julkaistaan. Kääntäjä hyötty palautteesta ja lukijalle avautuu kirjan kääntämättömiä puolia.”

Kun teen lähtöä, Kirsti antaa minulle lahjaksi yhden Tšizovan kirjan, jonka kanssa menen kotiini.

Teksti ja kuvat: Anna Voronkova

Kirjoittaja kääntää suomalaista kirjallisuutta venäjäksi ja on suomalais-ugrialaisten kielten sekä sarjakuvien fani.

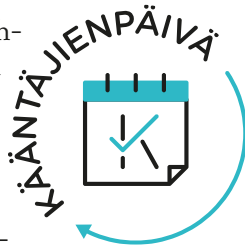
Kansainvälisen kääntäjänpäivän seminaari 2020 Helsingissä

Olemme jo optimistisesti tähtäämässä koronan jälkeiseen aikaan ja suunnittelemassa Kansainvälisen kääntäjänpäivän seminaariamme. Noin 200 hengen seminaari pidetään tänä vuonna Helsingissä 30.9., poikkeuksellisesti keskellä viikkoa. Paikasta tiedotamme lisää heti kun se varmistuu. Seminaarin kokoavana teemana on saavutettavuus monenlaisin, monikielisen viestinnän keinoin. Luvassa on taatusti mielenkiintoinen kokonaisuus, joten kannattaa jo merkitä päivä kalenteriin! Järjestelyjen etenemistä ja ohjelman päivittymistä voi seurata osoitteessa kaantajienpaiva.com sekä sosiaalisessa mediasa, Kääntäjänpäivän omalla Instagram-sivulla [@kaantajienpaiva](https://www.instagram.com/kaantajienpaiva), Facebook-tapahtumassa **Kansainvälinen kääntäjänpäivä 2020** ja aihe-tunnisteilla [#KäPä2020](https://twitter.com/KaPa2020) ja [#ITD2020](https://twitter.com/ITD2020).

Kansainvälistä kääntäjänpäivää vietetään vuosittain syyskuun 30. päivä kääntäjien suojelupyhimys **Hieronymuksen** muistopäivän kunniaksi. Kansainvälinen kääntäjien, tulkkien ja terminologien järjestö FIT julisti kääntäjänpäivän maailmanlaajuisesti juhlapäiväksi vuonna 1991. Suomessa alan liitot tarjoavat vuosittain käännös-, tulkkauksen- ja kielialan ammattilaisille sekä kaikille muille alasta kiinnostuneille valtakunnallisen tapahtuman, joka on täynnä ajankohtaista, mielenkiintoista ja hyödyllistä ohjelmaa.

Seminaarin järjestävät Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) ja Kieliasiantuntijat ry.

Yhteydenotot: kaantajienpaiva@gmail.com

SKTL:n ja Kieliasiantuntijat ry:n yhteisen korkeakouluharjoittelijan esittely

Keväiset terveiset Tampereelta!

Nimeni on **Anna Beckers**, opiskelen englannin kieltä ja kääntämistä Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriohjelmassa Tampereen yliopistossa. Tämän kevään ja tulevan syksyn toimin harjoittelijana Kieliasiantuntijoiden ja SKTL:n yhteisessä projektissa. Harjoittelijana työtehtäviini kuuluu pääasiassa Kansainvälisen kääntäjänpäivän seminaarin järjestämistä. Olen myös vahvasti mukana liittojen viestinnässä, opiskelijatoiminnan kehittämisessä sekä muussa toiminnassa.

SKTL:n Tampereen paikallisosaston toiminnassa olenkin ollut mukana jo vähän pidempään. Liityin opiskelijajäseneksi heti ensimmäisen opiskeluvuoteni jälkeen, pääsin toimikuntaan ja sittemmin paikallisosaston sihteeriksi. Liittotoiminnasta olen saanut paljon arvokasta kokemusta, kontakteja, vertaistukea ja kannustusta alan ammattilaisilta.

Harjoitteluni on alkanut vauhdikkaasti koronasta ja etätyöskentelystä huolimatta, ja olen ollut erittäin iloinen uudesta työyhteisöstä ja mahtavasta tiimistä. Yhteydenpito sujuu kätevästi erinäisten alustojen kautta, ja työyhteisöstä saamme positiivista energiaa järjestämällä silloin tällöin ihan vaan yhteisiä kahvihetkiäkin videoyhteyden välityksellä.

Toivottavasti näen monia teistä tulevissa tapahtumissa – tulkaa nykäläisempään hihasta ja antamaan palautetta ja kehitysehdotuksia, tai ihan vaan sanomaan moi.

Annan tavoittaa osoitteesta kaantajienpaiva@gmail.com.

Käännösalan kielitarpeet Suomessa

Käännösalan kielitarpeita selvittäneen pro gradu -tutkielman tulokset

Tein tänä lukuvuonna Turun yliopiston monikielisen käännösviestinnän koulutukseen sisältyvän pro gradu -tutkielman, jonka tavoitteena oli tutkia käännösalan nykyisiä kielitarpeita Suomessa. Tarkastelin työssäni, mille kielipareille ja minkälaisille toimeksiannoille käännösosalalla on tällä hetkellä kysyntää.

Tutkimus toteutettiin viime syksynä verkkokyselyllä, johon vastasi yhteensä 158 kääntäjää. Heistä suurin osa oli päätoimisia kääntäjiä, jotka olivat työskennelleet alalla yli seitsemän vuotta. Puolet vastaajista toimi yrittäjinä, noin kolmasosa freelancereina ja noin seitsemäsosa oli työsuhteessa. Vastaajien työkielissä oli 32 eri kieliparia.

Tulosten perusteella näkemykset käännösalan kielitarpeista olivat enimmäkseen positiivisia, sillä suurin osa vastaajista koki, että heidän kielipareilleen on tarvetta sekä nyt että tulevaisuudessa. Erityisen paljon kysyntää vaikutti olevan etenkin kielipareissa

© Serena Säälehto

Bella Säälehto

suomi–englanti, suomi–ruotsi ja arabia–suomi. Sen sijaan esimerkiksi kielipareissa suomi–saksa–suomi tarve tuntui olevan muita vähäisempää. Monet tunsivat myös huolta tulevaisuudesta hintatason laskun vuoksi. Suurin osa vastaajista kuitenkin koki toimeksiantojen määrän riittäväksi, vaikka kokemuksiin töiden riittävydestä vaikuttivatkin monet seikat, kuten työmuoto, työuran pituus ja työn pää-/sivutoimisuus. Tyypillisimpiä toimeksiantoja olivat käännösten lisäksi kielenhuoltotyöt ja harvinaisemmissa kielipareissa myös tulkkaus ja laillisesti pätevät, auktorisoidun kääntäjän tekemät käännökset.

Työn ja tarkemmat tulokset voi käydä lukemassa kokonaisuudessaan osoitteessa www.utupub.fi. Kiitos vielä kerran kaikille osallistuneille!

Teksti: Bella Säälehto

Kirjoittaja on Turun yliopiston monikielisen käännösviestinnän opiskelija.

KäTu2021 järjestetään 21.–22.5.2021 Helsingissä

KäTu2020-symposiumi jouduttiin siirtämään koronaviruspandemian vuoksi toukokuulle 2021. KäTu2021-symposiumin teema pidetään samana, ja jo hyväksytyt abstraktit hyväksytään sellaisenaan mukaan siirtyneen symposiumin ohjelmaan. KäTu2021-symposiumiin voi ehdottaa myös uusia abstrakteja. Ensimmäinen kiertokirje julkaistaan syys-lokakuussa 2020, jolloin annetaan myös tarkempia tietoja ja avataan KäTu2021-symposiumin sivusto. Ilmoittautumislomake avataan keväällä 2021. Verkkójulkaisu MikaELin 14. volyyymi julkaistaan kuitenkin normaalisti keväällä 2021.

Toivomme, että mahdollisimman moni jo ilmoittautunut pääsee osallistumaan KäTuun keväällä 2021!

Kysyttävää symposiumin poikkeusjärjestelyistä?

Ota yhteyttä: katu2020@helsinki.fi

SKTL:n kesäkampanja tekee paluun!

Haluatko antaa positiivista palautetta lukemasi kirjan kääntäjälle? Onko silmiäsi osunut erityisen sujuva tai oivaltava käännösratkaisu vaikkapa mainostekstissä tai TV-ohjelman tekstityksessä? Onko käännöstutkijan oivallus auttanut sinua työssäsi? Nyt voit kertoa siitä muillekin!

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton aihetunnisteilla **#kehukääntäjää** ja **#tykkäystulkille** voit antaa kääntäjille ja tulkeille positiivista palautetta. Kampanjan tarkoituksena on tehdä käännösalan ammattilaiset näkyviksi ja nostaa esiin hyviä käännöksiä ja tulkkaukspalveluita!

Voit osallistua positiivisen palautteen antoon julkisesti Facebookissa, Instagramissa tai Twitterissä. Muista silloin lisätä positiiviseen palautteeseesi aihetunniste **#kehukääntäjää** tai **#tykkäystulkille**, ja tägää myös SKTL postaukseesi!

Nostamme parhaita paloja myös esiin SKTL:n somessa. Kampanjaan osallistuneiden kesken arvotaan vuoden 2020 Mikael Agricola -palkinnon ja J. A. Hollon palkinnon saaneita kirjoja.

SKTL:n löydät somesta seuraavien tunnisteiden takaa:
Instagram: @SKTLry
Facebook: SKTLry
Twitter: @SKTLtwiittaa

20
20

**Suomalais-ruotsalainen
kääntäjäseminaari** 24.–25.9.2020

**Svensk-finskt
översättarseminarium** 24–25.9.2020

KÄÄN -
TÄJÄ -
SEM I -
SEM I -
- SVÄT TÄ R
N A A R I
Ö V E R -

Turku
Åbo

#kääntäjäseminaari2020

#översättarseminariet2020

PLOCK UR PROGRAMMET / OTTEITA OHJELMASTA:

Anders Svensson, SPRÅKTIDNINGEN, SVERIGE: *Om nyord*

Eija Puttonen, FINLANDS BANK: *Om bank- och finansterminologi*

Jorma Ikäheimo, SVERIGES RADIO FINSKA: *Om att jobba inom media på finska i Sverige*

Carina Holm, ÅBO UNDERRÄTTELSE: *Om att jobba på svenska inom media i Åboland*

Maarit Koponen, HELSINGIN YLIOPISTO, MeMAD-HANKE: *Konekäännöksen laadusta ja käytettävyydestä av-kääntämisen kontekstissa*

Översättaren **Eivor Kontinen**, YLE: *Om de nya riktlinjerna för audiovisuell översättning*
OCH/JA yliopisto-opettaja, av-kääntämisen tutkija **Tiina Holopainen**, TURUN YLIOPISTO:
Uusista av-kääntämisen laatusuosituksista (yhteisesitys)

Terminologi **Päivi Kouki**, SANASTOKESKUS TSK: *Sanastokeskus ja sanastotyö kääntäjän apuna*

Kirjailija **Sirpa Kähkönen** ja kääntäjä **Mattias Huss** keskustelevat

Toimittaja **Ville Eloranta** (HS): *Uuden ajan ”simpanssisängyt”? –
Uutistoimittajien kielitaito 2020-luvulla*

Välkommen! Tervetuloa!

Anmälningen börjar i MAJ 2020.

Du kan anmäla dig till early bird-pris fram till den 22 JUNI.

Sista anmälningsdag: den 20 AUGUSTI.

Ilmoittautuminen avataan TOUKOKUUSSA 2020.

Ilmoittaudu early bird -hintaan viimeistään 22. KESÄKUUTA.

Viimeinen ilmoittautumispäivä: 20. ELOKUUTA.